

Det pædagogiske arbejde med ældre udviklingshæmmede i nyetablerede plejeboliger, med fokus på en dagligdag med ønsker, drømme og stjernestunder og med udgangspunkt i EDEN Alternative principperne.

The pedagogical work with elderly mentally handicapped in newly established care homes, focusing on their everyday life, their wishes, dreams and great moments – on the basis of the EDEN Alternative principles.

”Huset Vintervej”

Hold: 11 MÅ
Type: 1 – Ekstern prøve
Studerende: Ann Boeriis Villadsen (168501)
Charlotte Enemark Knudsen (168513)
Vejleder: Jan Thomsen
Censor: Beth Gad Olsen
Anslag: 95.864

Indhold

Forord	3
1.0 Indledning (fælles)	3
1.1 Problemstilling (fælles)	6
1.2 Problemformulering (fælles)	6
1.3 Målsætning (fælles)	7
1.4 Begrebsafklaring (fælles)	7
1.5 Emneafgrænsning (fælles)	9
1.6 Metodevalg (fælles)	11
1.7 Videnskabsteori (fælles)	12
2.0 Institutionstype og målgruppe (fælles)	15
2.1 Institutionstype (fælles)	15
2.2 Plejebolig på Vintervej, Aarhus (fælles)	15
2.3 Ældre udviklingshæmmede (fælles)	15
3.0 Innovation og Foretagsomhed (Charlotte)	16
3.1 Innovation	16
3.2 Foretagsomhed – den psykologiske del	18
3.3 Skub metoden	19
3.4 Effectuation – den middelstyrede proces, Sara Sarasvathy	20
3.5 Sammenfatning	21
4.0 Feltarbejde (Ann)	22
Før feltarbejdet:	22
4.1 Metode i feltarbejdet	23
4.1.1 Semi-struktureret kvalitativt interview	23
Under feltarbejdet:	24
Eden Alternative Denmark, Karin Dahl	24
Vestereng, Svendborg, Trine Bay Isager mfl.	24
Assens Kommune, Plejehjemmet Odensevej, gruppe interview.	25
Efter feltarbejdet:	26
5.0 Rammer (Ann)	26
5.1 Indre:	26

5.1.1 Mennesket omkring beboeren	26
- Ledelsen.....	26
5.1.2 Personalet (og ansættelse).....	28
6.0 EDEN Alternative, Denmark, en ny kultur (fælles)	28
6.1 Bofællesskabet Odensevej, Assens Kommune.....	31
Det gode eksempel – med Eden principper	31
7.0 Vestereng, Svendborg, Seniorbofælleskab for ældre udviklingshæmmede (fælles).....	32
8.0 Demokratisk deltagelse (fælles)	33
8.1 Medborgerskab	33
8.2 Selvbestemmelse.....	35
8.3 Medbestemmelse.....	36
9.0 Livskvalitet og stjernestunder (fælles)	37
10.0 Konklusion (fælles)	39
11. 0 Perspektivering (fælles).....	41
12. 0 Kildehenvisning.....	43
APPENDIKS.....	47

ABSTRACT:

Dette bachelorprojekt er udarbejdet på baggrund af et innovationsprojekt iværksat af Aarhus Kommune og VIAUC – Pædagoguddannelsen JYDSK. Udfordringen i projektet, der tager udgangspunkt i et nyetableret bosted for ældre udviklingshæmmede, ligger i at der ønskes etableret en struktur, der gør det muligt at tilrettelægge aktiviteter, der tilgodeser borgernes ønsker og behov, så der skabes en meningsfuld dagsrytme, eller brud på denne, men hvor det giver mening for den enkelte borger. Selvbestemmelse og medbestemmelse er fokuspunkter, og det skal være muligt gennem et nyt koncept, at skabe social – og kulturel kontekst, der har værdi for både borger og medarbejder. I dette projekt har vi valgt at have fokus på The Eden Alternative. Det pædagogiske arbejde og vores roller er ligeledes fokuspunkt, for at hverdagslivet giver øget livskvalitet og hvor ønsker, drømme og stjernestunder kan realiseres.

Forord

K.E. Løgstrup (1905-1981)

"Den enkelte har aldrig med et andet menneske at gøre, uden at han holder noget af dets liv i sin hånd. Det kan være meget lidt, en forbigående stemning, en oplagthed, man får til at visne, eller som man vækker, en lede man uddyber eller hæver. Men det kan også være forførende meget, så det simpelthen står til den enkelte, om den andens liv lykkes eller ej".

(K. E. Løgstrup 1956)

1.0 Indledning (fælles)

"Det tættest vi kan komme på et kvalificeret skøn er, at der er mellem 80-110 000 udviklingshæmmede mennesker i Danmark" (ViPU 2006:13).

Der findes ikke nogen officiel statistik i Danmark om antallet af udviklingshæmmede, da vi herhjemme ikke registrerer mennesker på baggrund af intellekt.

Danmarks ældste befolkning er voksende og ligeledes er antallet af ældre udviklingshæmmede borgerer steget de seneste år. Gennemsnitsalderen gennem de sidste 50 år for udviklingshæmmede har ændret sig radikalt i forhold til den øvrige befolkningsgruppe og udviklingen er fortsat stigende. På det uddannelsesmæssige plan, mener vi, at der ikke er særlig fokus på det pædagogiske område omkring ældre udviklingshæmmede og ældreplejen generelt. Derfor er målet for denne opgave at tilegne os en særlig viden og indsigt på det pædagogiske felt, indenfor det pædagogiske arbejde omkring nogle af vort samfunds svageste borgere og om de ansatte som varetager dette vigtige arbejde.

"Når vi som pædagoger er ude i feltet og observere kan det ofte bidrage til et andet syn på, hvordan samfundet er indenfor de mure der undersøges og man vil dermed få en større forståelse for de kulturelle samfundsvilkår og menneskesyn og dette vil derfor også få betydning for, hvordan vi indretter og oplever vores dagligdag i institutionerne" (Boeriis & Enemark 2013:2).

Byrådet i Aarhus kommune vedtog d. 17. april 2013 at etablere 36 almene plejeboliger for ældre borgere med udviklingshæmning på Vintervej i Hasle. Plejeboligerne skal stå klar til indflytning i sommeren 2015.

Borgerne der får tilbudt en bolig, kommer hovedsagligt fra andre bosteder i kommunen, hvor de med stor sandsynlighed har boet i en lang årrække -op til 35 år, hvilket medfører at borgeren har tillært sig forskellige rutiner der præger og skaber deres nuværende hverdag. Der findes ingen

lignende bosteder eller plejeboliger for denne målgruppe i dette område, og derfor heller ingen fast eller kendt skabelon for en struktur, for såvel medarbejdere og borgere.

I forhold til det somatiske område, ønsker det nyetablerede sted en struktur der gør det muligt at tilrettelægge dagen efter borgerens ønsker og behov, - i modsætning til et stramt styret organisationssystem. Visionen for dette bosted er, at al omsorgsarbejde og daglig struktur målrettes EDEN Alternative principper, hvilket er en filosofi der bygger på borgerens selvbestemmelse samt medbestemmelse, og eliminerer kedsomhed, ensomhed og hjælpeløshed. Bocenterchef Kirsten Haubro Andersen var blevet fanget af tanken og filosofien bag Eden Alternative, efter en tv udseendelse om beboerne på et Eden plejehjem og dermed opstod idéen, om dette også kunne være en mulighed for Huset på Vintervej.

Stedet skal have fremelsket et værdigrundlag, hvor den enkelte borger kan præge sin egen hverdag, og hvor beslutninger som at vælge til eller fra, er en selvstændig stillingstagen for det enkelte individ. For at gøre det muligt, at skabe en hverdag med livsglæde, selvbestemmelse og integritet, er der brug for kreativitet og foretagsomhed. Det er derfor en daglig opgave for alle medarbejdere, både sosu-assistenter og hjælpere, pædagoger, socialrådgivere, ergoterapeuter, teknisk og administrative medarbejder, at implementere disse værdier (Møde med Kirsten Haubro Andersen, den 21-03-2014).

Projektet har form at en stafet opdelt i faser, hvor fase 1 var forberedelse og afstemmende møder mellem projektleder Jan Thomsen og Bocenterchef Kirsten Haubro Andersen, fase 2 en gruppe studerende i et allerede fastlagt undervisningsforløb jf. studieordningen, det tværprofessionelle element, der har fokus på innovativt samarbejde i lokalmiljøet, fase 3 som er bachelorprojektet med fokus på nye innovative koncepter med detaljer, analyse og gennem inddragelse af indsamlet empiri, at tage udgangspunkt i beboernes ønsker og behov, og skabelse af en meningsfuld hverdag samt inddragelse af organisation og ledelse. Næste fase er workshops for personalet hvor stafetten gives tilbage med forhåbentlig nogle af de svar der skal/kan være bærende for Huset Vintervej (bilag 2).

I forbindelse med dette innovationsprojekt i Aarhus Kommune, sagde vi ja tak til udfordringen og har valgt at tage afsæt i, at livet på et plejehjem skal anskues med de ældre beboeres øjne, da det er beboerens hjem og hverdag vi træder ind i, set i forhold til serviceloven § 85. *"Kommunalbestyrelsen skal tilbyde hjælp, omsorg eller støtte samt optræning og hjælp til udvikling*

af færdigheder til personer, der har behov herfor på grund af betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer" (www.retsinfo.dk). Huset Vintervej skal være gennemsyret af værdier eller kulturbærende ting som igennem vores undersøgelser kan realiseres.

Vi har i vores feltarbejde besøgt og interviewet Eden landskoordinator i Danmark, Karin Dahl, for at få et indblik i filosofien set fra praksis side. Karin fortæller at det første Eden Alternative kursus blev afholdt i november 2004 i Danmark, foranlediget af Jane Verity fra Dementia Care Australia og med ophavsmanden Dr. William H. Thomas fra Eden Home Office, USA som underviser. Begge de nuværende landskoordinatorer Karin Dahl og Aase Porsmose, deltog i dette første kursus og er fortsat meget aktiv deltagende i den arbejdende bestyrelse. Bestyrelsen blev her nedsat i forlængelse af seminaret med henblik på at sikre, at filosofien kom til Danmark.

Retten til selvbestemmelse har ikke altid været en selvfølge for borgere med udviklingshæmning. Dagligdagen var helt frem til 1960erne, præget af regler og rutiner på store centrale institutioner. De var klientgjorte, og blev fremstillet i diagnoser, afvigelser og problemer. I 1970- og 80erne var integration midlet der satte pædagogisk og socialpolitisk fokus mod en normalisering af gruppen, men stadig med de professionelles ret- og pligt til beslutningstagen på vegne af de udviklingshæmmede. Med pensionsreformen i 1995 var målet at sidestille de udviklingshæmmede finansielt med andre pensionister, således at de kunne leve et liv med mulighed for subjektive valg, selvstændighed og medbestemmelse (www.socialstyrelsen.dk/handicap).

I 1998 kom Lov om social service:

"En anden væsentlig lovændring kom i 1998 med Lov om social service. Opløsningen af institutionsbegrebet på voksenområdet og adskillelsen af bo- og servicetilbuddet repræsenterer et markant skift i handicappolitikken. Serviceloven understreger, at den sociale indsats skal gives efter en konkret og individuel vurdering og i samarbejde med den pågældende - uanset handicap. Hjælpen skal tildeles efter individuelle afgørelser og ikke som et integreret bo- og servicetilbud. Alle udviklingshæmmede er beboere i eget hjem uanset bosted. Individet er sat i centrum og skal have indflydelse på eget liv" (www.socialstyrelsen.dk).

Service loven satte ligeledes fokus på medborgerskab, den enkeltes ressourcer og kompetencer, samt retten til at bestemme over eget liv. Den støtte der er behov for, skal udføres med respekt og

med udgangspunkt i den enkeltes behov og ønsker. Ligeledes anerkender lovgivningen nu mennesker med udviklingshæmning som retslige væsner, hvor borgerrettighederne fra Grundloven og i menneskerettighederne, nu er gældende for dem også.

FN's handicapkonvention:

"Personer med udviklingshæmning er omfattet af FN's konvention om rettigheder for personer med handicap, som Danmark tiltrådte i 2009. Konventionen har til formål at fremme, beskytte og sikre muligheden for, at alle personer med handicap fuldt ud kan nyde alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder på lige fod med andre, samt at fremme respekten for deres naturlige værdighed" (<http://sm.dk/filer/arbejdsomrader/handicap/fns-handicapkonvention.pdf>)

1.1 Problemstilling (fælles)

Nytænkning, teknologi og innovation ser vi i dag som et af vort samfunds pædagogiske udfordringer. Hvordan kan vi omsætte vores tanker og ideer til reel virkelighed? Vore ideer skal gerne være realiserbare, og specielt i arbejdet med samfundets svage borgere, må det være essentielt at drage nytte af den filosofi og tankegang der kan sætte kulturændringsprocesser i gang indenfor plejehjemsmiljøet, det omgivende samfund og ikke mindst hos beboer, medarbejdere og familiemedlemmer. Hvordan realiserer vi dette -er det muligt at gå nye veje og hvordan kan dette udøves, så borgerne oplever en dagligdag med værdighed, og ikke mindst selvhjulpethed, fællesskabsfølelse, nærhed, mening og indhold i den 3. alder? Hvordan ændrer vi en kultur hos medarbejderen, hvor fleksibilitet og nærvær vægtes højere, fremfor struktur og faste rammer? Dette var nogle af de overvejelser Bocenterchefen for Huset Vintervej plæderede for, hun gerne ville have uddybet nærmere i forhold til et givent koncept for stedet, eksempelvis hvad er Eden Alternative og kan dette sted baseres herpå.

På baggrund af ovenstående har vi valgt at undersøge og diskutere følgende:

1.2 Problemformulering (fælles)

Hvordan kan vi som pædagogisk personale fremme betingelser og grundlag for at skabe det gode hverdags liv for den ældre borger med udviklingshæmning?

- Hvad er Eden Alternativ?

- Hvordan implementer vi en ny kultur som afløser for den gamle kultur? Er det muligt at implementere Eden principperne og tilpasse dem til målgruppen ældre udviklingshæmmede?
- Hvordan giver vi borgeren selvbestemmelse og medbestemmelse, så de oplever at de har et reelt medborgerskab med rettigheder i fælleskabet på Vintervej?
- Hvordan kan vi som pædagogisk personale være med til at skabe stjernestunder?

1.3 Målsætning (fælles)

Med udgangspunkt i problemformuleringen vil vi i dette bachelorprojekt sætte fokus på ønsker, drømme og stjernestunder for ældre udviklingshæmmede borgere i plejeboliger. Dertil om innovations og foretagsomhedstanken som metode vil være velegnet til at udvikle og implementere Eden Alternative principperne som et realiserebart koncept.

Denne rapport vil være en kombination af et undersøgelses- og nytækningsprojekt inden for ældreplejen for udviklingshæmmede borgere i Aarhus Kommune. Rapporten skal gerne udmunde i kvalificerede overvejelser omkring implementering af Eden Alternative koncept. Dette koncept vil vi redegøre for i vores respektive fremlæggelser.

1.4 Begrebsafklaring (fælles)

Udviklingshæmning: Udviklingshæmmede og udviklingshæmmede med demens, er betegnelsen for mennesker med nedsat fysisk og/eller psykisk funktionsevne. Skal man beskrive et funktionsniveau, hos mennesker med udviklingshæmning, er der væsentligt forskel på, hvordan den enkelte formår at klare sig i dagligdagen og ofte vil de kun have nogle af de funktionsnedsættelser der kendetegner gruppen. Har den udviklingshæmmede en alvorlig nedsat funktionsevne, vil individet have behov for omfattende pleje, omsorg og tryghed døgnet rundt, selv til de mest elementære behov.

Har den udviklingshæmmede en mindre grad af funktionsevne, vil vedkommende være i stand til at varetage sit eget liv med kun minimal vejledning og støtte. Ofte vil individet kunne klare et arbejde på et antagelig niveau, leve selvstændigt eller med tilknytning til et bofællesskab eller et støttecenter. Nogle kan dog have så gennemgribende psykiatriske lidelser, adfærdsforstyrrelser eller sociale problemer, at de har et behov for omfattende støtte til at kunne klare hverdagslivet. Udviklingshæmmede har desuden en mangelfuld udvikling af den kognitive evne, hvilket indebærer at funktionsniveauet kan være påvirket af:

- Kommunikative vanskeligheder, og kan hermed have svært ved at begå sig i sociale sammenhænge.
- De kan have en nedsat eller manglende evne til at forudse bivirkninger af egen eller andres handling.
- De har nedsat opmærksomhedsbesvær, koncentrations og hukommelsesvanskeligheder.
- Har en manglende evne til at forestille sig eller planlægge fremtidige mål.
- Mennesker med udviklingshæmning kan have følelsesmæssige og/eller adfærdsmæssige problemer og/eller ledsagehandicap, typisk spastisk lammelse, epilepsi, sansedefekter, medfødte misdannelser eller en adfærdsforstyrrelse eller psykisk lidelse (<http://www.socialstyrelsen.dk/handicap/udviklingshaemning/om-udviklingshaemning>).

Vi har i denne opgave fokus på målgruppen ældre udviklingshæmmede + 65 år og ældre udviklingshæmmede med demens, samt + 50 årige med livsstil svarende til +65 år, hjerneskadet eller ingen arbejdsevne. Vi vil i denne opgave efterfølgende benævne disse i flæng som borgere og borgere med demens, beboer eller den udviklingshæmmede.

Vintervej, Hasle: Projektet omhandler 36 plejebolig og servicearealer på Vintervej i Hasle, vi vil i denne opgave efterfølgende benævne disse som Huset Vintervej.

Somatiske område: somatisk kommer af det græske *somatikus* og betyder det der tilhører kroppen, hvorimod det der tilhører sindet, er det psykiske. Det somatiske område er danske sygehuse eller plejehjem/boliger, hvor der behandles for fysiske og psykiske sygdomme, med faste rutiner og dagsrytmer.

Pædagog: Der anvendes i rapporten forskellige synonymer for ”pædagog”. Vi vil i denne opgave efterfølgende i flæng benævne pædagogen som medarbejder, hun, personale og pædagogisk personale.

The Eden Alternative: er betegnelse for en filosofi der repræsenterer et alternativ til den traditionelle kultur på pleje – og ældrecentre. Vi vil i denne opgave efterfølgende i flæng også benævne The Eden Alternative som Eden og Eden alternative.

Bocenterchefen Kirsten Haubro Andersen: vil vi efterfølgende i flæng benævne KHA.

1.5 Emneafgrænsning (fælles)

Vi vil i denne rapport have særlig fokus på nye og mere dybdegående svar på løsninger af kerneudfordringen, som her er hverdagslivet i en ny boform med udgangspunkt i Eden alternative. Vi vil tage udgangspunkt i vort feltarbejde og se på det pædagogiske arbejde med ældre beboere på et plejehjem, hvor der arbejdes efter Eden principperne samt et seniorbofællesskab for målgruppen. Vi vil have fokus på hvordan vi som pædagoger kan bidrage med at skabe stjernestunder samt en meningsfyldt og indholdsrig hverdag, bygget op omkring gode traditioner, hvorfor konceptet bygges på pædagogfagligt personale i forhold til det traditionelle somatiske personale på området.

Vi har løbende stillet os klart, at dette projekt stadig vil stille os nogle uafklarede spørgsmål og svar i forhold til hvor omfattende opgaven er. Derfor kan vi heller ikke gøre det fuldendt, da der er dilemmaer og paradokser vi ikke er nået omkring, der ligeledes kunne være relevant for at fuldende rapporten:

De offentlige instanser: herunder kommune og sundhedsstyrelsens retningslinjer, som skal understøtte at dette koncept kan realiseres. Vi henviser desuden til tidligere DKK projekt: "Pædagogens arbejde med kommunikation og æstetiske lærerprocesser med voksne udviklingshæmmede på højskole, med fokus på spisekultur", i forhold til de indre rammer, hvor vigtigheden i at have et køkken på stedet er betydningsfuldt for fælleskabet. Duften af mad samt mulighed for at være aktiv deltagende omkring madlavningen og planlægning af menu, understøtter hjemligheden, medbestemmelse og selvbestemmelse, hvis dette er et behov for borgeren. Samtidig giver det borgeren mulighed for at føle sig betydningsfuld og fastholde iboende kompetencer.

Livshistorier: er en vigtig del af borgerens identitet samt et vigtigt redskab i det daglige arbejde, for at skabe de rigtige rammer for det enkelte individ. Det er vigtigt for pædagogen at kende fortiden for at forstå nutiden og handle herpå. Fra vores feltarbejde giver følgende eksempel fra eden koordinator i Assens kommune, et billede på, hvorfor livshistorien er vigtig og essentiel:

Tania: " det kan både være godt og ondt (...) det med at tolke ud fra livshistorie kan jo også være, at der står han altid har fået havregrød, men det var måske det der var råd til, og han vil måske hellere have et stykke rugbrød....at man ikke låser personen fast"(bilag 8).

Ved at kende beboernes historier lærer vi også deres sorger og glæder at kende. Historierne bevirker, at personalet bedre kan rumme og forstå borgerne. (ViPU Viden nr. 3, 2001)

Den sundhedsfaglige indsats: der omfatter det somatiske systems område med pleje og medicinering samt velfærdsteknologiens mange muligheder, der kan understøtte borgerne i daglige gøremål, mobilitet og sikkerhed og være medvirkende til at fastholde borgerens kompetencer til selvhjælp og eliminere hjælpeløshed, som er Edens vision.

Frivillighed: herunder forstås ulønnede medarbejdere, uden specielle kompetencer. Denne gruppe er blevet fravalgt, da vi stiller os kritisk overfor frivilliges faglighed og forståelsesramme for målgruppen og senere da vi i gennem vort feltarbejde har erfaret, at der ikke er ønske om at benytte frivillige i forhold til målgruppen. På Vestereng, som er et seniorbofællesskab for udviklingshæmmede i alderen 47-89 år *udenfor* Eden-regi, var baggrunden for dette, at målgruppen har brug for tætte relationer og mennesker omkring dem, de der kender til deres livshistorier og handicaps, og ved hvordan dette skal takles i forhold til magtanvendelse og det pædagogiske arbejde omkring borgeren, hvor der ligeledes er lovmæssige faktorer indover. Frivillige skal derfor kun bruges af institutionen, og hvor det er familiemedlemmer eller tidligere personale der kender borgeren samt har relation til personen eller personerne i institutionen.

Karin Dahl, Eden Danmark, siger samstemmigt i et opfølgende telefoninterview:

"Milde protester herfra. Må aldrig erstatte fagligheden, vi planlægger kurser for de frivillige, som vi godt ved er politisk beskrevet mange steder, hvor det gælder om at se og opdage, at vi alle har en opgave at udfører. Hold det gerne til de nære relationer, familie, tidligere nabo, bofæller og medarbejder".

I Danmark har man ikke tradition for at bygge servicen på frivilligt arbejde, hvorimod man i andre lande kan se at frivillige kan være med til at udfører dette arbejde. I Danmark anses dette for et arbejde som udføres af professionelle. Frivillige skal ikke inddrages i det pædagogiske arbejde, men kan fungere som hjælpere ved forskellige begivenheder på bosteder for målgruppen, og udtrykkes således af en kontorchef: *"Vi vil gerne have et meget positivt samarbejde med frivillige og med pårørende omkring at skabe events ude i institutionerne, omkring det at være med til at skabe nogle gode rammer for lejerbål og ture og hvad ved jeg. Vi vil gerne have at man hjælper til i den sammenhæng. Men frivillige, der går ind i det pædagogiske arbejde, det vil vi gerne have os fra bedt, fordi det er en faglig disciplin, hvor man skal vide, hvad man gør."*(Juul2009:123-124)

1.6 Metodevalg (fælles)

Vi vil som udgangspunkt læne os op af The Eden alternativ om livskvalitet og selvbestemmelse på plejehjem, bofællesskaber mv., og komme omkring nogle af de 10 værdipunkter i filosofien, samt henvise til Aarhus kommunes handicappolitik, som vi mener, kan være relevant for denne rapports fokuspunkt. Vi har valgt at indsamle empiri via feltarbejde og viden fra internettet samt litteratur.

Vort feltarbejde har bestået af semi-strukturerede kvalitative interviews af medarbejder på Vestereng i Svendborg, Bofællesskabet Odensevej i Assens og Eden Danmark i Nyborg. Vi vil med udgangspunkt i vores feltarbejde perspektivere de to plejehjemstyper, og herved udarbejde det endelige koncept for Huset Vintervej. Dette på baggrund af, at Eden Alternativ endnu ikke har udviklet et koncept for udviklingshæmmede voksne.

For at finde frem til selve essensen i problemformuleringen er det vigtigt, at få defineret begreberne foretagsomhed, herunder skub-metoden, metode i feltarbejdet, kultur, medborgerskab, selvbestemmelse og medbestemmelse der fremmer ønsker, drømme og stjernestunder.

På baggrund af ovenstående har vi valgt at behandle rapporten ud fra valgte litteratur og teori.

Inspireret af artiklerne i temanummeret af kognition og pædagogik nr.83 der omhandler et tema omkring "Foretagsomhedens pædagogik", vil Foretagsomhed som begreb, på grund af sin brede definition, blive gennemgående for hele rapportens dele og afsnit. Ved at tage udgangspunkt i begrebet foretagsomhed har vi ud over Kirketerp teori og Sarasvarthys teori om middelstyret tænkning, også valgt at definere, *men ikke uddybe*, det engelske begreb self-efficacy af Albert Bandura, som er menneskets individuelle vurdering af egne evner til at præstere og udfører handlinger der kan være nødvendige for at mestre. Dette vil vi komme nærmere omkring i afsnit 9.0 Livskvalitet og stjernestunder.

Vi har taget udgangspunkt i Ann Kristine Larsen s "*En enklere metode*" til beskrivelse af den semi-strukturerede kvalitative interviewform, Brinkmann & Tanggaard s "*Kvalitative metoder*" for at få indsigt i den interviewedes livsverden, og Kvale & Brinkmann for forståelsen af de værdifulde oplysninger vi er blevet bekendte omkring.

Videnskabsteorien i opgaven er bygget på idealistisk teori, fænomenologien og socialkonstruktivismen, her har vi benyttet os af Kvale & Brinkmann samt Ebbe Vestergaards "*Pædagogisk filosofi*" og internettet. Hermeneutikken og praksisfortællinger er beskrevet ud fra Susanne Idun Mørchs "*Praksisfortællinger*". Livskvalitet har vi tolket ud fra Siri Næss' definition,

der bliver omtalt af Bjarne Lenau Henriksen i *"Livskvalitet – en udfordring"*. Jan Jaap Rothuizen *"Pædagogisk arbejde på fremmede grund"*, har vi brugt i forhold til selvbestemmelsesretten og pædagogens relation. *"Arbejdsorganisation og ledelsespsykologi"* af Lars-Paludan Müller har vi brugt i forhold til kulturforandringer i organisationen. Andy Højholt om *"Den tværprofessionelle praktiker"*, til bevidstgørelse om andres professioner. *"Pædagogen som social netværksarbejder"* af Jytte Juul Jensen, omkring benyttelse af frivillighed. Inge Marie Skaarup har i *"Pædagog i en mangfoldig verden"* af Niels Mors og Susanne Idun Mørch et kapitel *"Pædagog og samfund"*, der handler om medborgerskab og brugerinddragelse, som vi har brugt omkring demokratisk deltagelse.

1.7 Videnskabsteori (fælles)

Vi vil i vores rapport læne os op af den idealistisk teori som vi i vor tid møder under mange navne som åndsvidenskab, eksistentialisme, humanisme, hermeneutisk og fænomenologi. Når en filosofisk retning kaldes idealistisk er det fordi, den anser tilværelsens åndelige sider for de vigtigste og er de sider der vægtes højest. Så når man taler om idealisme i filosofi, er det ikke ordet ideal, men idé dette udspringer af og kan oversættes til tanke, forestilling, ånd eller begreb (Vestergaard2005:121)

Den videnskabsteoretiske del i vores rapport, tager udgangspunkt i livsfilosofien, der har til henblik at belyse den menneskelige tilværelse, indkredsning af det gode liv, der skal forstås som den succesfyldte personlige tilværelse og vellykkede menneskelige udvikling. Dette kan betegnes som værende en undersøgelse af menneskets muligheder – men også begrænsninger, da lidelse og aldring, sygdom og skyld, skæbne og død ligeledes hører til livsfilosofien opgaver.

Indenfor de sidste to århundreder er eksistensfilosofien, der fokuserer på den menneskelige frihed, selvbestemmelse og ansvarlighed samt den essentielle livsfilosofi, der fokuserer på hvordan mennesket virkelig lever og lever sin tilværelse, blevet de to meste centrale filosofier. (www.livsverden.dk/livsfilosofi)

Edmund Husserl (1859-1938) var tysk filosof og betragtes som grundlæggeren af fænomenologien, som i begyndelsen var genstand for bevidstheden og oplevelsen, videreudviklet som eksistensfilosofi af Martin Heidegger, der sammen med Husserl udvidede fænomenologien til også at omfatte menneskets livsverden. Jean-Paul Sartre og Maurice Merleau-Ponty, kobledede senere eksistentiel og didaktisk retning på, som tager hensyn til den historiske sammenhæng ud fra kroppen og menneskets handlinger (Kvale, Brinkman2009:44).

Budskabet i det eksistensfilosofiske er altså at sandheden er i det subjektive. Videnskaben kan her fortælle hvordan verden ser ud, men ikke hvordan jeg skal forholde mig til den. Det er modsætningen mellem ting og mennesker (Vestergård2005:130)

Fænomenologisk sociologi er det begreb vi bruger, når vi søger at tolke og beskrive de aktiviteter og sociale relationer der for de flestes vedkommende er dybt og upåagtet integreret i de kulturelle mønstre vi møder i samfundets institutioner og strukturer, og derved måden hvorpå vi studere fænomenerne i menneskets livsverden. Det er derfor muligt for os at studere fænomenerne, når kendte og fremmede værdier og normer mødes og forandres, når de daglige vaner og rutiner brydes og vi skal forholde os åbne og medlevende overfor de fænomener, i dette tilfælde gennem vore interviews og feltarbejde, men også at vi samtidig skal forholde os kritiske overfor vore egne fordomme og antagelser. Denne sociologiske fænomenologi udviklede Alfred Schutz, da han drejede Husserls filosofiske fænomenologi væk fra det subjektive og tilskrev den det intersubjektive, hvor fokus var på hverdagslivets verden, hvor individet skaber en social virkelighed, men også er begrænset af den sociale og kulturelle struktur, som deres forgængere har skabt. Fænomenologien er derfor en form for erfaringsfilosofi, - at finde flere sider af samme sag. (www.denstoredanske.dk)

Hermeneutik stammer fra det græske "hermeneuein", der betyder at tolke, forstå, tyde. *Hermeneutik* er læren om fortolkning af tekster og fællesnævner for den fremgangsmåde og opfattelse, der har at gøre med forståelse og fortolkning af noget, og derved gør det nemmere at forstå hinanden.

Hermeneutikken som videnskabsopfattelse spiller derfor en vigtig rolle i dag og specielt inden for human – og samfundsvidenskaberne, da vi ud fra et hermeneutisk synspunkt søger at opnå en gyldig og almen forståelse af en teksts mening (Kvale, Brinkmann2009:69).

Da vi ikke kan måle eller veje en åndelig dimension, er det vigtigt at prøve at leve sig ind i normer og værdier der findes i den kultur eller de mennesker der undersøges. Dette kan gøres via praksisfortællinger. Praksisfortællinger som videnskabelig metode kan med fordel bruges og få en dobbeltbetydning, da den både kan bruges for praktikerens selv til sig selv og hinanden, men også i forbindelse med fortællinger til en ikke-praktiker, der undersøger et bestemt felt.

Praksisfortællinger er fortællinger om essentielle og centrale episoder fra hverdagslivspraksis, oplevet og fortalt af mennesker, der arbejder i denne praksis og med henblik på at forstå, udvikle

eller dokumentere denne praksis. Praksisfortællinger tilhører den fænomenlogiske, humanistiske tradition. Denne tradition anerkender det enkelte menneskes subjektive oplevelse af verden og forstår personen som et erfaringsdannende og erfaringsdannet individ. Praksisfortællinger er altid subjektive i sit udgangspunkt, da kernen i fortællingerne er oplevet virkelighed, og fortælles af personer der tilskriver oplevelserne en mening. Igennem fortællerens praksisfortælling er der en forforståelse, som fortælleren har tillagt sig gennem sin egen erfaringsdannelse. Klargøres denne forforståelse og dennes betydning for fortælleren i fortælleprocessen, kan det føre til nye erkendelser og forståelser, som er det vi betegner som den hermeneutiske cirkel (Mørch2004:23-24).

Mørch sætter endvidere den pædagogiske praksisfortælling i en referenceramme, hvor fokus er på det levede liv og hverdagslivet samt individets kompetence og ressourcer, fremfor fokus på fejlfinding, sygdom og diagnoser. Det samme gør psykolog John Andersen:

"Vi kan sige, at hverdagslivet kommer i fokus – det levede liv kommer i centrum som noget centralt og vigtigt, (...) Den enkelte historie afspejler den måde, vi oplever verden, vores faglige viden, arbejdsmæssige erfaringer, personlige erfaringer og arbejdspladsens kultur" (ibid:25).

Socialkonstruktivisme, er "den filosofiske og videnskabsteoretiske grundopfattelse, at al menneskelig erkendelse er socialt konstrueret." Det vil sige at al form for erkendelse sker gennem en optik eller forståelsesramme, som ikke er medfødt, men blevet en del af det enkelte individ gennem en kulturel og historisk fortid. Ved at mennesket reproducere viden og fortolker verden i den daglige interaktion med hver anden, får handlinger og meninger karaktere af enten noget naturligt acceptabelt eller kan opfattes socialt uacceptabelt. Heri betones erkendelsens sociale element og den objektive mening forkastes (<http://www.denstoredanske.dk>)

På baggrund af ovenstående betyder dette, at vi med udgangspunkt i fænomenologien, gennem vort feltarbejde, søger at finde flere sider af samme sag. Med den hermeneutiske videnskabsteori forsøger vi at tolke og forstå fortællingerne fra fænomenernes livsverden i vores rapport, gennem interview og samtaler med mennesker inden for en anden social og kulturel kontekst, end vores egen. Social konstruktivismen vil for os her være aktuell at læne sig op af, i vores forståelse af de rammer der omgiver Eden Alternativ og dennes tilblivelse.

2.0 Institutionstype og målgruppe (fælles)

2.1 Institutionstype (fælles)

Typen af boliger der skal bygges på Vintervej til ældre udviklingshæmmede, ligger inden for almen-boliglovgivningen § 5:

§ 5: "kommunalbestyrelsen skal sørge for det fornødne antal boliger til udlejning til ældre personer med handicap og ligeledes til personer med særlige behov. Boligerne skal være indrettet med hensyntagen til kørestolsbrugere, og skal alle rumme selvstændige bad/toilet (www.sm.dk)

Institutionsbegrebet blev på voksenområdet ophævet 1. januar 1998, da serviceloven trådte i kraft. Bolig og service blev adskilt og målet var at hjælpen i botilbuddet skulle tilpasses den enkelte borger (www.sm.dk)

2.2 Plejebolig på Vintervej, Aarhus (fælles)

Kommuner rundt om i landet, oplyser i en rapport udarbejdet af JYFE, at boliger til demente udviklingshæmmede efterspørges i stadig større grad, da de i dag flere steder benytter sig af de almene demenstilbud til de udviklingshæmmede. Dette anses ifølge rapporten som problematisk, da det somatiske plejesystem ofte har svært ved at rumme og give den støtte som den udviklingshæmmede borger med demens har. Det gør Aarhus Kommune noget ved med det projekterede byggeri på Vintervej. Her skal indretning af boligerne, uddannelse af personalet, en stærk ledelse og fokus rettet på tværfagligt samarbejde og evt. sammen med Eden Alternativ s principper, være med til at gøre Vintervej til et unikt sted i arbejdet med ældre udviklingshæmmede og udviklingshæmmede med demens. Det første spadestik er taget i april 2014, og forventet indflytning er sommeren 2015.

2.3 Ældre udviklingshæmmede (fælles)

Antallet af ældre udviklingshæmmede borgere er steget de seneste år. Flere kommuner har ingen definition på hvornår man som udviklingshæmmed er ældre, nogle siger + 50, andre + 60, og andre igen anvender lovgivningens skillelinje ved 65 år. Samtidigt sættes der spørgsmålstejn ved anvendeligheden af den kronologiske alder i relation til de ældre udviklingshæmmede, da vurderingen af aldring adskiller sig signifikant i forhold til den øvrige befolkning, og derfor svær at vurdere hvornår den udviklingshæmmede er "ældre" (Bisgaard2010:5).

Servicestyrelsen har i rapporten peget på nogle af de udfordringer, som kommunerne oplever i denne sammenhæng, det være sig f.eks. boliger- både antallet og indholdet, samspillet mellem de somatiske ydelser og den sociale indsats, demente udviklingshæmmede, og de særlige personalemæssige udfordringer målgruppen kan byde på (ibid:7)

Desuden kan man ifølge Videnscenter for demens, konstaterer en stigende forekomst af demenssygdomme hos personer med udviklingshæmning (www.videnscenterfordemens.dk) og ligeledes oplyser servicestyrelsen at der blandt den almene befolkning over 65 år lider cirka 5 % af en behandlingskrævende demens, mens tallet blandt udviklingshæmmede ligger på 22 %, altså en signifikant overhyppighed. Hos mennesker med Downs syndrom udvikles demens hos cirka 80 %. Landsforeningen LEV skønner at mellem 300-500 udviklingshæmmede lider af demens(www.socialstyrelsen)

I vores søgen på informationer om -for os en ukendt målgruppe i rapporten, bliver vi gang på gang overrasket og inspireret, til at finde nye brugbare bud og metoder, der kunne være anvendelige for os, til at nå i mål med et koncept for Huset Vintervej. Når vi arbejder på at udvikle et koncept til Huset Vintervej med ældre udviklingshæmmede er vejen dertil og på baggrund heraf, blevet det vi vil tolke som den middelstyrrede proces og skub-metoden, idet vi gennem vore undersøgelser er blevet skubbet videre og den ene information eller kontakt har ført os videre til det næste udgangspunkt osv. Samtidig er det relevant at forholde sig til innovationsbegrebet og foretagsomhed, da det er heri begreberne skubmetoden og middelstyret proces ligger.

3.0 Innovation og Foretagsomhed (Charlotte)

3.1 Innovation

Begrebet innovation er ikke nyt, og blev allerede i 1934 introduceret af den østrigske økonom Joseph Schumpeter, der definerede innovation som *nyskabelse der tilvejebringer økonomisk værdi*. (Bergholdt2014:50) Den traditionelle definition af innovation henviser til produktion af varer, hvilket gør definitionen af innovation i den offentlige sektor vanskeligere. Rådet for teknologi og innovation har flere bud på hvad innovation er i den offentlige sektor, "(..) at innovation er ideer omsat til en bedre praksis, så det skaber en merværdi – fx gennem nye serviceydelser, produkter, processer, organisationsformer mv", og "(..)at offentlig innovation er at gøre en målrettet indsats for at skabe noget nyt, der gør en konkret forskel. Innovation er et middel til at skabe en merværdi

for samfundet" (ibid:38). I begge definitioner står merværdi som et centralt begreb, hvilket understøttes af bl.a. Annemette Digmann Innovationschef i Region Midtjylland:

- Innovation er kendt eller ny viden kombineret *på en ny måde* eller anvendt *i en ny sammenhæng*.
- Innovation er ideer der omsættes til bedre praksis – innovation skaber i den forbindelse altid merværdi.
- Innovation har tilgang af at være dristig, driftig og eksperimenterende
- Innovation er en måde, at forholde sig til den pågældende opgave – her tales om en innovationskultur.
- Innovationens resultater kendes ikke på forhånd.

Når der er tale om offentlig innovation skal resultatet være merværdi og ifølge rådet for teknologi og innovation sker dette ud fra en af fire parametre:

"Øget effektivitet i offentlige processer og ydelser, bedre kvalitet i offentlige serviceydelser til virksomhed og borgere, styrket demokrati, legitimitet og retssikkerhed i samfundet samt større medarbejdertilfredshed gennem dynamiske og attraktive arbejdspladser, der fremmer rekruttering og fastholdelse af medarbejdere" (Ibid.).

Hvis innovation skal lykkes spiller ledelse en stor rolle. Ikke alene skal ledelsen understøtte innovationen og skabe rammer for at det lykkes medarbejderne at udfolde kreativitet og skabe innovation. Denne ledelse er ikke den samme der står for driftsopgaver, men en anden ledelse der kan skabe power og fastholde medarbejderne i den nye innovationskultur. I forhold til Eden Alternative, vil det her være i form af en Eden koordinator:

Karin Dahl, EDEN: *"Det får du ved en power, man uddanner en power, og hvis det var mig der var lederen ville jeg allerede nu (...) allerede nu, ville jeg gå i gang med medarbejderne. Hvad er det vi vil, hvad er det for en verden vi ønsker os, hvilket et sted vil vi gerne blive til, hvad for et liv vil i selv gerne leve, hvis det var jer der havde brug for at bo et sted som her? Hvordan skulle jeres hverdagsliv så være, og simpelthen starte denne forandringsrejse NU, så de starter med at lave forandringerne i den gamle verden, fordi ved at starte med at tage filosofien i brug nu, bliver hun i stand til at bruge det næste år på, hvem af de gamle medarbejdere kan det her."* (bilag4).

3.2 Foretagsomhed – den psykologiske del

Foretagsomhed betyder virkelysten eller energisk. Foretagsomhed er nært beslægtet med nøglebegreber som vi også finder i psykologien såsom aktivitet, initiativ og selvvirksomhed, men også med "selv" begreber som behov, følelser og drifter. Selv om det er begrænset, hvad der er forsket og skrevet om foretagsomhed, så forbinder de fleste af os begrebet til iværksætteri, økonomi og ledelse af virksomheder. Set fra en anden vinkel, hvad var vort samfund da, uden foretagsomme personer, der muliggøre et dynamisk erhvervsliv, bidrager til et interessant kulturliv og får det bedste ud af den økonomi der er til rådighed? Foretagsomhed er med andre ord den indstilling til livet, der har en afgørende forudsætning for et godt liv. Hvis vi som mennesker står passive og ser til, at verden passerer forbi, oplever vi ingen stærke emotioner, der opstår ikke fordybelse, vi perspektiverer ikke til tidligere aktiviteter og oplevelser, ansvarligheden forsvinder og vi har få eller ingen venner. Hvis et samfund skal lykkes skal vi dyrke det som mennesker er født til, nemlig at være aktive og danne relationer, således at mennesket selv bliver i stand til at tage initiativer, oplever en personlig udvikling, personlig kreativitet og personligt ansvar. Med andre ord handler det om at skabe livskvalitet og værdier (Kirketerp-Knoop2012:4-5).

Foretagsomhed kan beskrives som et begreb af bred betydning. Kirketerp definerer foretagsomhed som "(...) *evnen til at iværksætte forandrende handlinger som har værdi for andre*" (ibid:10). Med dette argumenterer hun for, at foretagsomhed både bør tilgodeses det enkelte individs behov for frihed til at handle, såvel som omgivelsernes interesser. Man kan henledes til at sige, at foretagsomhed angår mange af de dybeste aspekter i menneskets tilværelse og begrebet her manifesterer sig på psykologisk vis, da en persons udvikling og ansvarlighed er betinget af at visse behov tilgodeses.

Kirketerp: *"(...) så hvis jeg skriver et digt, og ligger det i en skuffe og aldrig viser det til nogen så er det en kreativ handling og det er også en aktiv handling, men det er ikke en foretagsom handling"* (bilag 5)

Handlingen har kun værdi for mig selv og ikke for andre.

Ifølge Kirketerp er der kun en lille, men væsentlig forskel imellem innovation og foretagsomhed. Innovation har også her begrebet, at det skal have værdi for nogen, og langt de fleste der definerer innovation har en "før-fase". Det er i denne fase ideen udspringer, en kreativ fase:

Kirketerp: "(..) der hvor man operationalisere en eller anden ubalance og gør det til noget, der er destilleret til tanke man kan begynde at forklarer folk. Og når man så begynder at forklarer den, så begynder den innovative proces. Dvs. så har du en viden og du har så ideen der er synlig, og så skal man så være foretagsom med sin viden og så skal den have værdi for andre. Også har man lavet innovation" (bilag 5).

På denne måde er innovation og foretagsomhed tæt koblet, og der hvor Kirketerp skelner mellem de to begreber er foretagsomhed som hun kobler til den menneskelige kompetence, fra at få ideen til at gøre det, - og at innovation er en bred definition på at have en proces.

Foretagsom handling adskiller sig fra andre handlinger:

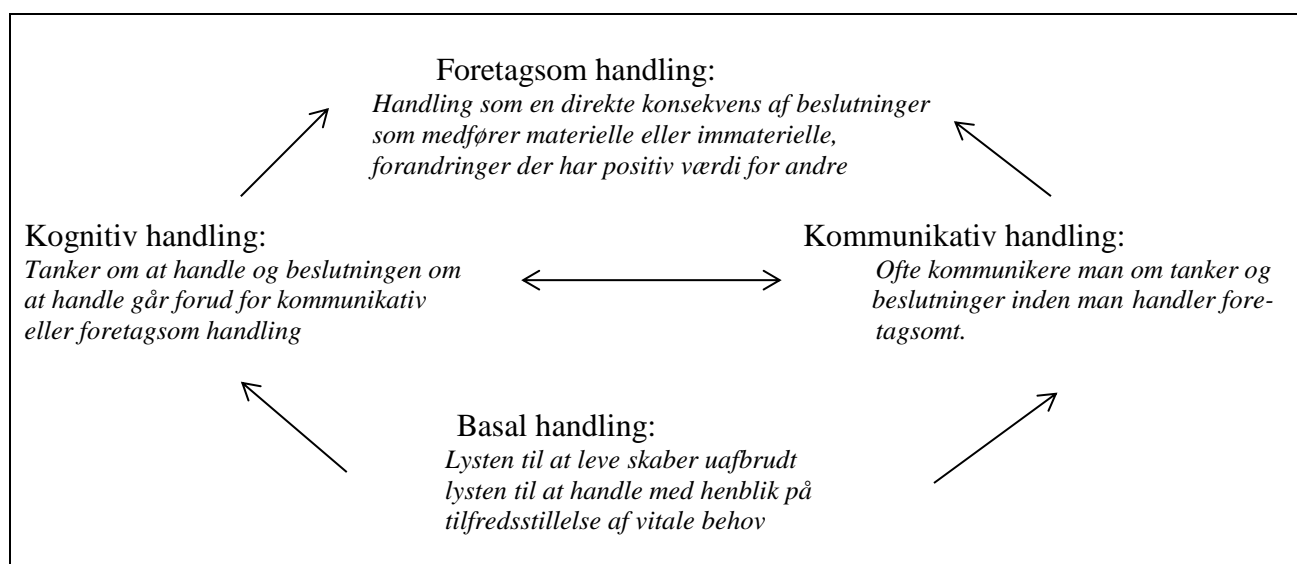

Fig.1 Kirketerps model – foretagsomhedspædagogik (Kirketerp2012:70)

Foretagsomhedspædagogik handler i korte træk om at hjælpe mennesket til at handle i overensstemmelse med egne ønsker og imødekomme andres ønsker. *Foretagsomhedspædagogik handler i høj grad om at tage sig selv og andre alvorlig* (ibid.)

3.3 Skub metoden

Skub-metoden er transformation fra tanke til handling og understøtter foretagsomhed, så individet bliver i stand til at iværksætte forandrede handlinger, som har værdi for andre. Metoden er bl.a. funderet på teorier indenfor positiv psykologi, herunder Sarasvarthys teori om effectuation, den middelstyrede proces, samt Banduras teori om self-efficacy som jeg vil vende tilbage til i afsnit 3.4 og 9.0.

Skub-metoden bruges i dag som fundament på mange institutioner, især i undervisning indenfor innovation og entreprenørskab. Dette fordi studerende på de videregående uddannelser, er opvokset med, at belønning får man ved at sidde stille og lytte -ved at lære abstrakte teorier uden at kunne bruge dem bagefter. Dette har givet bivirkninger, idet det har givet den studerende en utilsigtet tilbøjelighed til ikke at handle på muligheder når de opstår. Skub-metoden er ligeledes velegnet på arbejdspladser hvor medarbejdere skal have et kærligt skub i den rigtige retning og iværksætte de forandrende handlinger, som har værdi for andre. Metoden er til træning og internalisering af foretagsomhed (Kirketerp2012:71).

Skub-modellen er en beskrivelse på hvordan personer:

Bevæger sig fra at have *en tanke om noget*, til at personen *kan se det konkrete handlingsscenario* i den ønskede fremtid, *om at handle på baggrund af tanker* og at der gennem *et krav om handling – et skub*, og der opstår *en forandrende handling*.

Herved sker der en refleksion hos personen - kan handlingen forbedres eller forandres. Hermed formes nye tanker og visualisering om handlinger, som atter skubbes til forandrende handlinger. Det vigtige ved denne metode er at *teori skubbes til handling* og *handlig skubbes gennem refleksion*. Et *skub* er aktiviteten, der her vil bevirke at teorier og tanker bliver omsat til handling (ibid:72).

I forhold til Huset Vintervej vil denne model også være brugbar for KHA, da hun ved at introducere sine medarbejdere for EDEN vil være i stand til at igangsætte de refleksioner og forandrende handlinger, der skal til for at visualisere og virkeliggøre filosofien Eden Alternative på Vintervej.

3.4 Effectuation – den middelstyrede proces, Sara Sarasvathy

“Expert entrepreneurs have learned the hard way that the most interesting ventures are built in a space in which the future is not only unknown, but unknowable. Still yet, entrepreneurs do shape this unpredictable future. They use techniques which minimize the use of prediction and allow them to shape the future.” (<http://www.effectuation.org>)

Hvis iværksættere skal opnå *effektual* logik i form af middelstyret tænkning er det vigtigt, *“(…) I den udstrækning vi kan kontrollere fremtiden, behøver vi ikke forudsige den”*(Sarasvathy2012:43)

Middelstyret er det modsatte af målstyret. *Den målstyrede tænkning* handler om at tage udgangspunkt i et forudbestemt mål, her arbejdes efter fastlagte handlemuligheder og på at nå dem

hurtigt, effektivt og mest optimalt. En anden måde at tænke målstyret er den mere *strategiske*, hvor den målstyrede tænkning implicerer en skabelse af andre muligheder, for at opnå det givne mål. Målstyret tænkning er her baseret på logikken "(...) I den udstrækning vi kan forudsige fremtiden, kan vi kontrollere den" (Ibid:43)

Middelstyret tænkning tager ikke udgangspunkt i et specifikt mål, hvorimod processen starter ud med et sæt fastlagte handlemåder og tillader at mål opstår tilfældigt og over tid, da de grundlæggende forskellige forestillinger og ambitioner veksler ud fra hvem samarbejdspartnerne er.

En dygtig entreprenør vil kunne benytte begge metoder, da tænkningen er afhængigt af hvilke behov og omstændigheder der påkræves. Målstyret tænkning kan både involvere eller udelade kreativ tænkning, mens middelstyret tænkning generelt er kreativ (Sarasvathy2012:36)

Effektual logik er som at skift gear, hvor personen starter i første gear og skifter op og ned alt efter hvor på vejen du er.

Effektuation er: At skabe rammer, have fuld kontrol. Heuristisk metode, en metode der hjælper eller tillader at udforske og lære ting på egen hånd, og efterfølgende evaluere på de erfaringer, man har gjort sig, og atter prøver sig frem, til man har en brugbar løsning. Gør det der er muligt, langsigtede mål nås lettest med små overskuelige skridt. Hvordan bliver produktet/projektet salgsbar, med udgangspunkt i midler og ikke mål, kan der åbnes muligheder.

Effektuation er ikke: Et system med fastsatte rammer, et mål vi arbejder imod. Et givet mål kursen for at nå målet hurtigt og effektivt er givet, uden mulighed for afvigelser. Fremtiden er planlagt, vigtigt at indse at det er udelukkende fiktiv kontrol der gives ved planlægning, ingen kan spå om fremtiden. Sådan bliver produktet/projektet, med udgangspunkt i målet, bliver projektet skrøbeligt, da der ikke er mulighed for afvigelser. (<http://www.effectuation.org>)

3.5 Sammenfatning

I forhold til vores egen proces i dette projekt har skub metoden ført os fra én kontakt til en anden (se afsnit 4.0 og 4.1) og via refleksion samt søgen efter mulige emner til interview og mere viden har medført, at vi er vedblevet i denne handlingsproces.

Viden og færdigheder har ført os videre i vores tankegang om at Eden Alternative kunne være en realistisk mulighed for Vintervej, - den visualiserende del, og igen ført os videre til - *hvordan?* Ved at besøge og interviewe mennesker der arbejder og lever på bosteder for udviklingshæmmede

voksne med og uden demens samt levesteder baseret på Eden principperne samt de der bruger ressourcer på at udbrede Eden Alternative, har vi fået tilført mere viden af rollemodellerne, der har erfaring med hvordan vaner ændres. - Hvilke midler der skaber succesoplevelser, mod til at fejle, da belønning gives ved handling og ved at rejse sig og finde nye veje. Eden kræver at man har selvsigt og reflektere og kan give en forandrende handling, der har værdi for andre. Denne proces er derfor også middelstyret.

Det er den fordi, *effektuation*-logikken direkte understøtter foretagsomhed og tager udgangspunkt i vores kompetencer og muligheder, der letter transformationen fra idéen om Eden Alternative til handling mest muligt. Kernen i *effektuation*-logikken er, *at den korteste vej er den mest interessante*, ikke til målet – men til handling, og på denne måde bliver foretagsomme handlinger mulige (Kirketerp2012:77).

Igennem vores projekt har vi dog gjort brug af de to forskellige undersøgelseslogikker. Vi har en foretagsomhedsmetode hvor den ene kontakt tager den næste, modsat udelukkende at sidde hjemme ved skrivebordet og komme frem til, at vi skal lave en undersøgelse efter en bestemt kontekst, og efterfølgende må vi konkludere på undersøgelsen. Dette er to forskellige forståelsesverdener.

Vi har gjort brug af den middelstyrede logik, men er blevet nødt til at stoppe op undervejs, og derfor også benyttet os af den målstyrede logik i slutfasen, for at nå målet.

4.0 Feltarbejde (Ann)

Feltarbejde er en beskrivende betegnelse for indsamling af data, og anvendes indenfor flere samfunds- og kulturvidenskaber, og her indenfor humaniora faget som i dette tilfælde er samspillet mellem mennesker. Feltarbejdet kan indbefatte forskellige arbejdsmetoder til indsamlingen såsom interview, observation, livshistorier, lyd, fotooptagelse osv. Feltarbejde kræver tid, forberedelse og refleksion, både før, under og efter undersøgelsen. Feltarbejde i forbindelse med et projekt giver et praktisk indblik til det felt der ønskes undersøgt og det kan give et mere fænomenologisk(virkelighedsnært) forhold til emnet der undersøges, end man kan få gennem litteratur. Empiri opnået gennem et fænomenologisk studie, kan efterfølgende danne grundlag for reflektiv kritisk tænkning (Glasdam 2011:106)

Før feltarbejdet:

Aarhus kommune har planlagt og projekteret 36 plejeboliger for ældre udviklingshæmmede, og den kommende Bocenterchef, ønsker at der arbejdes ud fra Edens filosofi. Vi undersøgte via internettet

Eden, og finder frem til Eden Danmark hjemmeside, som vi kontakter med henblik på besøg og interview, og efter mange og lange telefonsamtaler lykkes det at få en aftale i hus.

Via telefonsamtalen med Edens leder; Karin Dahl, henvises vi til Assens Kommune hvis vision er at alle plejecentre skal være Eden registrerede. *"Planen er, at inden for de næste tre-fire år skal alle medarbejdere på plejecentrene i kommunen have været på grundkursus i Eden Alternative, så filosofien bliver en del af hverdagen"*. (www.assens.dk)

I vores søgen efter plejeboliger til udviklingshæmmede, bringes vi via en artikel fra Politikken frem til Svendborg og Vestereng som er et seniorbofællesskab for udviklingshæmmede (www.politiken.dk). Ved gennemgang af deres hjemmeside, beslutter vi at prøve at få en aftale i stand.

Feltarbejdet kommer til at bestå af 3 besøg; Eden Danmark i Nyborg, Vestereng i Svendborg, og Odensevej i Assens, som er på vej til at blive certificeret Eden Alternative. Alle er villige til, at stille sig til rådighed for interviews, rundvisninger og mulighed for at observere og tale med beboerne. Vi forbereder os inden feltarbejdet ved at søge, læse, diskutere, og reflekterer over de forskellige hjemmesider og ender med at udarbejde og fremsende et spørgeskema til de 2 bosteder som skal danne grundlag for et semi-struktureret kvalitativt interview (bilag3).

4.1 Metode i feltarbejdet

4.1.1 Semi-struktureret kvalitativt interview

Et Semi-struktureret interview med en fænomenologisk / hermeneutiske tilgang, bringer ifølge Kvale interviewer i stand til at forstå og finde ind i den livsverden som den interviewede er i (Glasdam:2011:95). Livsverden er den dagligdag vi tager for givet og er fortrolige med, og er en før-videnskabelig erfaringsverden (Brinkmann & Tanggaard2010:187). Målet med vores interview er at komme så tæt på de interviewedes livsverden så muligt, for at vi som interviewere i den sidste ende får mulighed for at formulere deres perspektiv på en arbejdsplads (Ibid:31).

I det semi-struktureret interview mødes man ansigt til ansigt. Dette for at gøre interview-situationen tryk, tillidsfuld og lidt hverdags-samtaleagtig, og for at sikre svar på de spørgsmål vi har, og samtidig have mulighed for at stille uddybende og supplerende spørgsmål for at trænge dybere ind i det stillede spørgsmål. Denne interviewform giver ligeledes den interviewede mulighed for at tale mere frit, stille opklarende spørgsmål, og rydde eventuelle misforståelser af vejen med det samme.

Samtidig kan observationer af stemmeføring, udtryk, kropsholdninger osv. under interviewet bidrage til bedre tolkning af svarene efterfølgende (Larsen 2010:31-32).

I forhold til etik og interview er vi bevidste omkring almen gæsteopførsel, at informerer på forhånd om formålet, at overholde vores aftaler, at anonymisere hvis ønsket, at søge tilladelse til at fotografere og har ligeledes reflekteret over den definitions ret der kan lægges i at tolke på andres adfærd i den konkrete kontekst (Ibid:18). Ligeledes er vi bevidste omkring den tid og de værdifulde oplysninger vores informanter har bidraget med.

Under feltarbejdet:

Eden Alternative Denmark, Karin Dahl

Karin Dahl fra Eden Denmark, har stillet sig til rådighed for et interview. Vi bliver venligt modtaget og erfarer at det er det private hjem som danner rammen om kontoret, til et bord dækket med kaffe, brød, hvor hjemligheden og velværd danner en hyggelig ramme - præcis som i Edens ånd og filosofi. Vi fortæller kort om os selv, om vores projekt, om vi må optage samtalen mv. Herefter fortæller Karin Dahl om Eden og deres 10 principper, om deres måde at tænke på, måde at arbejde på, og om hvordan man implementerer Eden filosofien i dagligdagen. Karin fortæller om den kursusvirksomhed der ligger til grund for certificeringen til Eden plejehjem. Det er ikke noget man som sådan bliver "udlært i", men det er mere en holdnings og kultur ændring i personale/ledelses grupperne af arbejdsrutiner, arbejdstider, den støtte der ydes til de ældre som i mange tilfælde ender med en form for tillært hjælpeløshed. "Hjemme" kræver det tilpasning at ændre de mange års rutiner og vaner, og mange skal afsted igen for at bringes tilbage på Eden sporet (bilag 4).

Mange informationer rigere, takker vi af og tager afsted til næste stop, som er Vestereng i Svendborg, -et seniorbofællesskab for udviklingshæmmede.

Vestereng, Svendborg, Trine Bay Isager mfl.

Vi kommer til Svendborg og bliver mødt af Trine Bay Isager som vi har haft korrespondance med inden mødet. Vi vises ind på Trines kontor, præsenterer os og vores projekt, spørger om lov til optagelse af samtalen, foto mv. Vi spørger ind i forhold til vores fremsendte skema, som hun desværre ikke havde set inden pga. sygdom. Det forhindrer dog ikke Trine i at fortælle meget engageret om stedet, måden de arbejder på, medarbejderne og den struktur der er på stedet. Måden der arbejdes ud fra er, at beboeren er i centrum, at det er deres hjem hvor vi er "gæster". På Vestereng arbejdes ud fra filosofien om livsarenaer (bilag 6), hvor det altafgørende er, at beboeren

kan opleve mening og sammenhæng i fællesskabet, og hvor der er rum og plads til den enkeltes ønsker og behov.

Trine er udover at være stedfortræder, VISO konsulent, som er en rådgiver til borgere, kommuner, institutioner og tilbud - når der er behov for supplerende ekspertise, viden og erfaring angående demens. Efter 2 timers intensiv snak, informationer osv. vises vi først rundt af Trine, og siden hen får vi tilladelse til at gå rundt på egen hånd for at tale med beboere og personale. Vi er opmærksomme på det etiske, og spørger inden vi tager billeder hos de beboere som inviterer os indenfor. Alle giver lov til fotografering, og vi ser flere forskellige boliger og får snakket med mange af beboerne om dagligdagen, interesser osv. (bilag 7).

Efter 3-4 timers observationer og snak, siger vi tak for i dag, og kører mod Odense.

Assens Kommune, Plejehjemmet Odensevej, gruppe interview.

Næste dag har vi en aftale med Assens Kommune og Bofællesskabet Odensevej, der endnu ikke er certificeret Eden, men godt på vej. Vi mødes med Eden koordinator Jannie Malmos Nørgaard, og overraskes da der yderligere er en nyansat koordinator Tania Bricon Clausen, og ergoterapeut Gayatri Jørgensen tilstede til en snak om stedet, deres arbejde, hvad de gør i dagligdagen osv. (bilag 8). Eden koordinator Janni, havde arrangeret, at vi kunne mødes med teamleder Tove Pedersen, der ville fortælle os om hverdagslivet på Bofællesskabet Odensevej.

Tove Pedersen beretter om stedet og livet i bofællesskabet, og hvad de har gjort for at skabe hjemlighed samt selvbestemmelse og medbestemmelse for beboerne, - men også om de forhindringer der kan være undervejs for at fuldende konceptet. Vi går rundt sammen med Tania der er nyansat og som hilser på medarbejder og beboer på Odensevej. Tove havde aftalt med en af beboerne, at vi måtte tale med ham og vi inviteres indenfor hos Ejner på 63 år, der er kørestolsbruger, på grund af et amputeret ben, men som stolt og glad fortæller om hans hverdag med planter, jord og et nyt drivhus som Tove har fået sponsoreret til stedet, via fonde. Ejner fortæller os desuden, hvorfor han er der og en lille smule om sit liv. Sammen kører vi ned med elevatoren og hilser på personalet i køkkenet der bager boller, da aftenen byder på et arrangement af Husorkesteret, der kommer og spiller: "Så skal der jo være noget godt til kaffen", siger Ejner muntret. Samtidig vises husets hund frem til os, en golden retriever Sofus. Bofællesskabet har også en kat. Gayatri viser os hvordan et digitalt Clever touch fusion virker. Det er en mobil touch skærm med indbygget pc, hvor skærmen kan hæve/sænke, og kan køres fra lodret til vandret, så skærmen kan bruges som bordplade og fungere både som infotavle og spillekonsol. Efter en dag med mange

uforudsete hændelser drager vi mod Århus. Dejlig eksemplarisk plejehjem hvor hjerterum, indstilling, og viljen til det gode liv for den ældre, er i centrum.

Efter feltarbejdet:

Efterfølgende har vi brugt tid på at bearbejde og transskribere det indsamlede materiale. Samtidig har vi undervejs forholdt os kritisk til Eden Alternative, da det i vores ører næsten lyder for godt til at kunne praktiseres. Men med indtrykkene fra Bofællesskabet Odensevej og perspektivering til Vestereng, har vi efterhånden diskuteret os frem til et muligt brugbart koncept. Vi har i dagene efter, med alt i frisk erindring, diskuteret hvad vi skal bruge, og vælger at benytte brudstykker, citater osv. undervejs i opgaven, hvor det passer ind i konteksten.

På baggrund af ovenstående kan det her henføres til innovation og foretagsomhed, via skub-metoden og den middelstyrede proces, i det vi gennem vores feltarbejde er blevet styret af det uforudsigelige, der skaber nye tanker, refleksioner og handlemuligheder der skubber os videre i processen, for gennem vort feltarbejde at nå frem til et koncept, der har værdi for "Huset Vintervej.

5.0 Rammer (Ann)

5.1 Indre:

5.1.1 Mennesket omkring beboeren

- Ledelsen

Skal Huset Vintervej være Eden baseret plejeboliger, kræves en forandringsproces og en kulturændring i den traditionelle indstilling til rammerne, arbejdstid og indstillingen til arbejdet, hvis det skal lykkes at skabe en kultur i huset, hvor man bevidst bevæger sig fra at være medicinsk og sygdoms orienteret til at være udviklingsorienteret og livsbekræftende og tilgodesee borgerens selv- og medbestemmelse som KHA ønsker det. For at nå frem til en kulturændring, er det vigtigt at forstå hvordan vi gør nu, og hvad det er vi skal i gang med fremadrettet. Hvad har vi af mål/vision for Huset Vintervej, og hvordan udvikler vi vores egen kultur?

I dag stiller samfundet nye krav til individet, idet vi ligeledes er en del af det globaliserede samfund. Vi skal til at vælge, reflektere og helt skabe vore egne fortællinger om hvem vi er, idet "kultur" i høj grad er det vi alle hver især har med os, påvirket af vores fortid og de traditioner vi selv er opvokset med. Det er derfor vigtigt når det kommende personale skal ansættes, at se på hvilket kulturperspektiv medarbejderen medbringer. Her vil det være relevant at se på *det beskrivende* og *det komplekse* kulturperspektiv. En pædagog med et beskrivende perspektiv, vil fx sige at alle borgere i Huset Vintervej skal behandles ens, da de alle er ældre udviklingshæmmede og har

bestemte måder at handle på i forhold til den almene ældre borger. En pædagog der besidder det komplekse kulturperspektiv, vil her sig at kultur ikke kun består af en generalisering af de ældre udviklingshæmmede, men at kultur er den viden, værdier og betydning mennesker har tilfælles og formår at forhandle om. Denne pædagog besidder mangfoldighed. (Rasmussen2011:344-346).

At skabe værdige plejeboliger og et attraktivt arbejdsmiljø hvor nærvær, omsorg, den nødvendige støtte/pleje er i højsædet, kræver en *synlig ledelse*, der forstår at lytte, engagere- og inddrage personalet i denne proces. Det er ledelsen der har det overordnede ansvar for at bringe kulturændringen i den ønskede retning, samtidig med sikringen af både det sundhedsfaglig og pædagogiske arbejde, og med hensyntagen til de opgaver, rammer og menneskerne der boer der. (Mørch2009:167:172). Det er derfor ledelsen der er ansvarlig for implementeringen af Eden Alternative filosofien i Huset Vintervej hvis det er det der ønskes.

Karin Dahl Eden:

"Man ansøger om at blive registreret. Få kriterier, man tilkendegiver offentligt at man arbejder og videreudvikler efter eden principperne og bliver registreret på Edens internationale hjemmeside"(bilag 4).

Som ledelse er det vigtigt at starte allerede nu med denne kulturændring. En leder skal ved at være synlig, gå forrest, tage de første svære skridt på vejen, og "skubbe" det fremtidige personale til næste skridt mod den ønskede ændring. Det kunne for Huset Vintervej være at allerede nu iværksætte forandringen og sende personalet afsted på kursus nu for at få Eden Principperne med som basis i det nye hus. En kulturændringer sker ikke over en nat, så Eden anbefaler:

Karin Dahl, Eden:

"Det der går forud er en "selv evalueringsproces". Hvor kommer vi fra, hvilken kultur kommer vi fra og hvordan kan vi udvikle vores egen kultur? Hvad ønsker vi, hvad er vores mål og disse mål vil hele tiden skulle justeres i forhold til de mennesker der kommer der, de mennesker der arbejder der, familiemedlemmer, venner af huset, og på alle mulige andre måder.. de mennesker som er deltagere i det her hverdagsliv, de skal løbende sætte sig mål, hvad er det for et sted vi gerne vil have det skal være, det skal hele tiden arbejdes med det kontinuerligt, og blive en livsform. En tilgang til livet, hvor det der kommer i fokus bliver livet og ikke skavanker"(bilag 4).

Eden Danmark kræver (men anbefaler 100 %) at mindst lederen og 50 % af medarbejderne skal være uddannet på et 3 dages kursus, for at have tilstrækkelig inspiration og baggrund for at forstå den kulturforandring Eden bygger på (www.edendenmark.dk)

5.1.2 Personalet (og ansættelse)

Ifølge arbejdspsykolog Lars Paludan-Müller kan forandringer i det daglige arbejdsliv både være udviklende og ubehagelige, ligesom de kan være ønskværdige såvel som uønsket (Müller2004:235). Forandringer finder dagligt sted rundt på arbejdspladser, og det essentielle for Huset Vintervej er, at *hvis* en implementeringen af Edens principper ønskes, skal medarbejderne gennemgå en forandringsproces, en kulturændring, i måden at tænke, at arbejde, at drage omsorg, og i det hele taget "tilegne sig" at det er borgeren der er i centrum, at det er borgeren der sætter dagsordenen, og det er medarbejderen der "indretter" sig efter borgeren og *aldrig omvendt*.

Huset Vintervej ønsker et tværfagligt mix af personale med sosu, sygeplejersker, pædagoger, ergo osv. og i praksis at alt personale *skal* agere som pædagogisk personale. I det tvær- professionelle samarbejde, er fokus ikke kun rettet på egen faglighed, men ligeledes på de normer, værdier og holdninger hos de involverede professioner der samarbejdes med. Derfor er det yderst vigtig som samarbejdspartner, at hver faggruppe har bevidsthed om de normer/værdier/holdninger, der ligger i andres professioner (Højholdt2009:38).

På det somatiske område har der ikke været tradition for ansættelse af pædagoger. Dette er inden for de senere år ændret, da pædagoger har vist sig at være et godt supplement til de øvrige faggrupper. Dette nødvendiggør at pædagoger tilegner sig viden om alderdom og aldring, noget der ikke i dag er på dagsordenen i pædagoguddannelsen (Krogh2009:279).

Begrundelserne for at ansætte overvejende pædagogisk personale på Huset Vintervej vil her være fordi de udviklingshæmmede har levet et langt liv i institutioner og har et behov for at have mennesker omkring sig stadigvæk og hvor aktiviteter og stimuli bliver tilrettelagt.

Tankegangen for os er altså overordnet at putte noget nyt i noget gammelt og dette kræver en innovativ tilgang, når vi skal skabe en ny kultur omkring ældre udviklingshæmmede og plejeboliger.

6.0 EDEN Alternative, Denmark, en ny kultur (fælles)

"At leve er ikke nok, solskin, frihed og en lille blomst må man have" H.C. Andersen

Eden Alternative betegner sig selv som "*en kulturændring indenfor ældreplejen*". Eden Alternative repræsenterer et alternativ til den traditionelle kultur der er omkring pleje – og ældrecentre, og er blevet en hurtigt voksende global filosofi. Ifølge Eden er pleje og ældrecentre, små fællesskaber i lokalsamfundet, der opmuntrer til positivt og omsorgsfuldt samvær med andre voksne, børn og unge, dyr og planter. På denne måde opstår der et levende hverdagsmiljø hvor beboerne, medarbejderne og familier oplever, at livet er værd at leve, trods alder, handicap og bolig.

Filosofien The Eden Alternative blev til i starten af 90'erne udviklet af Dr. William H. Thomas, som var geriatrer og plejehjemslæge på et større velfungerende plejehjem Chase Memorial i staten New York. Sammen med sin hustru Judith Meyers-Thomas udviklede de konceptet gennem et treårigt demensprojekt. Selve filosofien er forankret i "*at alderdommen bør være en periode med fortsat vækst og udvikling og ikke kun en periode med forfald*" (www.edendenmark.dk)

Formålet med Eden filosofien er at der skal skabes værdige leve-, bo -og arbejdssteder for de beboere og medarbejdere der har deres daglige virke og hverdag på disse pleje -og ældrecentre. Den institutionelle hverdag der ofte præger dagligdagen og livet på plejecentre for ældre medfører ofte tre unødvendige omsorgsplager *ensomhed, kedsomhed og hjælpeløshed*. Missionen med henblik på at eliminere disse omsorgsplager, opbyggede Dr. William H. Thomas sammen med ledere og medarbejdere, beboere og familier dette alternativ. Stederne, hvis levegrundlag er koncentreret om tilhørsforhold, afveksling og spontanitet i hverdagen, gensidighed og menneskelig nærhed, og hvor der som noget helt naturligt er sørget for den nødvendige støtte, pleje og omsorg (ibid.) Dermed omskabes nuværende plejeboliger *til levesteder* så mennesket kan vokse og gro, så livet bliver værd at leve fuldt ud (www.eden.dk).

Værdier, de 10 principper:

The Eden Alternative er koncentreret omkring 10 principper/procespunkter, der fokuserer på det almindelige hverdagsliv.

- 1. ensomhed, kedsomhed og hjælpeløshed** – betragtes som de hyppigste omsorgsplager blandt vore ældste i plejeboliger/hjem.
- 2. Et ældrevenligt samfund** er forpligtet til at skabe miljøer og fællesskaber, hvor der skabes et liv med selvbestemmelsesret - et liv der er værd at leve og i tæt kontakt med planter, dyr og børn, til forskel for den tilgrundliggende institutionsmodel, hvor rutiner, struktur og rammer er styrende.

3. At dele nærvær og knytte bånd til andre i hverdagen, er midlet mod **ensomhed**. Denne mulighed kan være mulig ved kontakt til mennesker i alle aldre, dyr og planter.
4. Variation og spontanitet i hverdagen er midlet mod **kedsomhed**. Dette kan muliggøres, når omgivelserne inspirerer og imødekommer de daglige behov samt skaber situationer hvor uventede og uforudsigelige begivenheder kan opstå.
5. At give og modtage omsorg er midlet mod **hjælpeløshed**. Dette opnås ved at have mulighed for at drage omsorg for andre.
6. Meningsløse aktiviteter nedbryder og visner den menneskelige sjæl. Muligheden for at fortage sig meningsfulde aktiviteter, er essentiel for menneskets helbred.
7. Medicinsk og fysisk behandling er rigtig, men bør aldrig erstattes af ægte menneskelig omsorg.
8. Et ældrevenligt samfund ærer dets ældre ved at begrænse topstyret bureaukratisk ledelse, og i stedet placere flest mulige beslutningsprocesser hos de ældre eller de personer, der er tættest knyttet til den ældre.
9. At skabe et Eden-orienteret samfund er en evig proces, og ikke en pakkeløsning, for menneskets vækst må aldrig adskilles fra dets liv. Dette betyder, at disse levesteder konstant skal hjælpes til at udvikle sig, vokse og gro, når først værdiprincipperne er indarbejdet.
10. Tryllestaven. Klog og engageret ledelse er det hjerteblod, der skal være drivkraften til de uundgåelige indvendinger en forandring medfører i kampen for at overvinde de tre plager.

Karin Eden Denmark:

"Når man bruger ordet koncept for Eden alternativ, har Åse og jeg måttet lærer, at ja dette er et koncept, og blev i starten vildledt at ordet koncept, men ja det er et koncept, for her er ingen løsning, dette er en filosofi, en ide som man kan følge (...) Man kan læse de 10 principper som sådan en innovativ proces guide, og ved at følge de principper, og tage stilling til disse principper, stille og roligt i nogle mindre grupper, (...), vil man komme igennem nogle forandringsprocesser som vil hjælpe en organisation som har tradition for, at være meget forankret i det sundhedsfaglige og dermed gør i, at vi gør for, at vi behandler, at vi plejer og alle de her ting. Det var det vi i starten indså skabte et middel til at komme af med denne overfokusering på alt det der knytter sig til den sundhedsfaglige organisation."(bilag 4).

Eden Alternativ er her det vi også kan henføre til den idealistiske teori, men også til social konstruktivisme. Vi har mange forskellige virkeligheder, men man er fælles om at den ramme hvori Eden befinder sig, er den sociale konstruktion, der kendetegner Eden Alternative.

Social konstruktivisme er det man kan betegne som det "vi er enige om", "det vi er" og ifølge Eden har de en speciel social konstruktion af virkeligheden, som den bør være ifølge deres visioner der er udformet i de 10 principper (bilag11).

I og med at der er mange forskellige sociale virkeligheder, er det derfor vigtigt, at man er opmærksom på hvad det er for en konstruktion man indgår i og bliver en del af. Når vi mødes, mennesker imellem, har vi noget med os, -vi er styret af de normer og den habitus vi har med os fra vores opvækst og identitet. Så mødet mellem mennesker er også mødet mellem kulturer. Disse kulturer skal spille sammen i en forenelighed, for at det kan blive muligt at realisere og være foretagsomme, så konceptet Eden Alternative kan realiseres. Kulturen i Huset Vintervej, kan derfor være forskellige alt efter hvilken enklave man er beboer i og deler fælleskab med, og ifølge Eden vil man kalde denne enklave en familie, der har hver sin særegne kultur i kulturen. Hver klynge er autonome, og har hver deres egen udgave af Eden.

Man kan sige, at socialkonstruktivismen her har indhold af en væsentlig pointe, nemlig at vi kan skabe de institutioner vi har brug for og ligeledes designe, således at de opfylder de ældre og ældre udviklingshæmmedes behov. I Bofællesskabet Odensevej i Assens kommune er de godt på vej og er sammen med 9 andre plejehjem i gang med at udvikle sig til Eden levesteder, fra tidligere at have hørt under det ordinære somatiske område.

6.1 Bofællesskabet Odensevej, Assens Kommune.

Det gode eksempel – med Eden principper

Bofællesskabet Odensevej, er et tidligere hospital omdannet til Eden levested for ældre. Aldersmæssigt er beboere fra 57 år til 106 år. Beboerne er alle borgere med behov for særlig pleje og omsorg, borgere med demens og alkohol demens. Assens Kommune besluttede i 2009 at alle 9 plejehjem skulle under Eden Denmark, og man startede herefter en udbygning og kursusgennemgang.

I Assens kommune er der til de 9 plejehjem, ansat 2 Eden koordinatore, hvis funktion er at støtte og fastholde medarbejdernes fokus på filosofien, og samtidigt fokusere på beboernes ressourcer der kan støtte og udvikle iboende kompetencer, og motivere beboerne til aktiv deltagelse i nødvendige

og meningsfyldte gøremål (bilag 9). Eden Koordinator Jannie Malmos Nørgaard fortæller under vores feltarbejde:

"(..)Det vil sige alt hvad man plejer at gøre, stå op dække bord, tage af bordet rydde op, vaske tøj, ud med skrald osv. Vi startede jo egentlig som et aktiverende team, hvor vi kom ud og startede aktiviteter op og så skulle medarbejderne overtage, altså hobbyaktiviteter, gym. osv. i den dur., men vi fandt ud af det var en tynd kop te og en forsvindende lille del af vores dag der går med de her aktiviteter, og derfor stoppede vi op og fandt ud af at det var de her hverdagsgøremål der definerer en dag, i stedet for at man går ind og vækker fru Hansen og hjælper hende i tøjet og ud til bordet og servere det hele. I stedet er vi mere med på den her konsulentbasis måde med hvordan vil du have din seng redt? hvordan skal dine ting stå her? og med i oprydningen. Går i køkkenet, der er yoghurt, havregryn.. hvad vil du have?-havregrød, så laver vi det sammen, det tager ikke lang tid."(bilag 8).

Bofællesskabet Odensevej er en af de få hjem, der endnu mangler at blive certificeret som Eden Alternative.

På Odensevej inddrages beboerne mest muligt i beslutninger der har relevans for den enkelte. Dagligdagen bærer præg af beboernes selv-og medbestemmelse som kommer til udtryk i f.eks. madplan, ansættelse og hverdagens aktiviteter. Edens filosofi om at leve et liv der er værd at leve uden ensomhed, kedsomhed og hjælpeløshed, kommer virkelig til udtryk på dette sted.

Der findes ingen plejebofællesskaber for udviklingshæmmede i Assens kommune, og derfor kunne vi ikke relatere til de udviklingshæmmedes muligheder inden for dette felt.

7.0 Vestereng, Svendborg, Seniorbofælleskab for ældre udviklingshæmmede (fælles)

Vestereng er et bofællesskab for 29 ældre udviklingshæmmede. Beboerne på stedet er både over og under 50 år, demente og ikke demente. Miljøet på Vestereng tilbyder tryghedsboliger- for de aktive seniorer, plejeboliger- for de svage og demente, og hospice til livets sidste faser med personale døgnet rundt til støtte, pleje og omsorg hvor behovet er for det. Her er i udstrakt grad selvbestemmelse, da beboerne selv finder egen dagsrytme, selv vælger aktiviteter og ligeledes selv bestemmer hvem man vil være sammen med i det sociale liv i boligfællesskabet. Miljøet på

Vestereng sikrer beboerne social kontakt, hvis familie, venner eller aktiv deltagelse i det sociale liv ikke længere er en mulighed.

Vestereng har flere medarbejdere end beboer. Der er et tværfagligt mix, med hovedvægten lagt på pædagoger, 10-12 stk. 2 sosu., 1 sygeplejerske, 3-4 ufaglærte hjælpere, 4 sosu-hjælpere, 4 nattevagter, hvoraf 2 vågne, 2 ergoterapeuter, pedeller, køkken, og administrativ personale.

Trine Bay Isager: *"Personalet flytter sig arbejdstidsmæssigt i forhold til borgeren, eks: sommer tidligere, vinter senere. Vi går meget borgerens vej, det er altid os der flytter sig, aldrig borgeren" Beboernes behov ændres, derfor ændres arbejdsplaner løbende. Det giver mening at ændre, vi går borgerens vej, det er personalet der skal ændre tilgang, aldrig borger (...). Altid uddannet personale, både dag og aften, altid mindst 2 uddannede, 6 ugers planer"*(bilag 7).

Hver enkelt bolig er et privat hjem, med tekøkken, handicapvenlige bad og toilet, og med udgang til en lille terrasse. Beboerne på Vestereng har som i alle andre hjem, navn, adresse og personlig postkasse uden for døren. I lejligheden er det suverænt beboeren der bestemmer (bilag 6). Personalet støtter med personlig hygiejne, og i nogen grad oprydning, rengøring og vasketøj. Man kan hvis beboeren ønsker det, vælge hjemmeservice som rengørings – og servicetilbud.

Til alle lejligheder hører fællesområder af forskellige størrelser, som kan benyttes til hvad den enkeltes behov og ønsker kunne være. Fællesområderne bruges ligeledes til møder, hvor forslag og ideer til arrangementer drøftes i fælleskabet.

Med til fællesarealerne findes en kulturcafe, som udover at være der man kan *vælge* at indtage sine måltider, hvis man ikke ønsker at spise i lejligheden, også danner ramme om sammenkomster, fællesspisninger, god mad, musik af husorkesteret og udefra kommende underholdning. Cafeen kan ligeledes danne rammen om private sammenkomster, med egenbetaling for gæsterne, og hvor det naturligvis er op til den enkelte om huset levere maden eller om man ønsker Diner Transportable. (www.vestereng.com)

8.0 Demokratisk deltagelse (fælles)

8.1 Medborgerskab

Medborgerskab er et begreb skabt af den engelske sociolog, T.H. Marshall. Han skelner mellem 3 typer af medborgerskab:

1. Det politiske medborgerskab der er retten til politisk deltagelse, at have stemmeret, at være valgbar i demokratiske forsamlinger
2. Det civile medborgerskab om den individuelle frihed/rettigheder, personlig frihed, ytringsfrihed og retten til at eje noget.
3. Det sociale medborgerskab med social tryghed og materiel velfærd.

Eksempler på både civilt og socialt medborgerskab, kan være brugerinddragelse, omhandlende retten til at udtrykke sig, at blive inddraget og hørt, og at påvirke beslutninger som har personlig relevans. Brugerinddragelse kan defineres som et universelt velfærdsgode, det tilbydes alle i en konkret situation og med et specifikt defineret behov. Nogle borgere er afhængige af særlig støtte fra professionelle til at bistå i, at få fuldt udbytte af de muligheder der ligger i velfærdssystemet(Skaarup2009:93:94).

Aarhus Kommune har i en pjece beskrevet hvad der kræves i forholdet hvor medborgerskabskompetencen ikke er medfødt. Målet med kommunens vision omkring medborgerskab for voksne handicappede er, *at understøtte den enkeltes deltagelse i samfundslivet på lige fod med øvrige borgere*. Indsatsen er at styrke hver enkeltes ønsker om livsudfoldelse og forøgelse af livskvaliteten gennem udvikling, omsorg, arbejde osv. Ligeledes vil en udvikling af medborgerskabskompetencer hos borgere med nedsat funktionsevne, give forøget viden om samfundet, indflydelse på eget liv, give et øget selvværd, livsglæde, større selvforståelse, samt bidrage til øget mangfoldighed og rummelighed(www.aarhus.dk)

Aarhus kommune har i sit værdigrundlag der bygger på: *Troværdighed, Respekt og Engagement*, lagt kursen, tilgangen og de bærende værdier for den enkelte borger og dennes inddragelse angående beslutninger vedrørende eget liv.

Troværdigheden: at holde hvad vi lover, at vi giver borgeren de optimale muligheder for indflydelse, med hensyntagen til de ressourcer og medborgerskabskompetencer borgeren har.

Respekt: at lytte til ønsker og behov, og at støtte til i størst mulige omfang at kunne træffe beslutninger om eget liv.

Engagement: medarbejderens indstilling til borgeren, og den støtte der ydes til at ruste hver enkelt til medborgerskab(www.aarhus.dk)

8.2 Selvbestemmelse

Retten til at bestemme over sig selv og eget liv er det der betegnes selvbestemmelse. Hjemmet er den arena, hvor udøvelsen af selvbestemmelsesretten er suveræn (bilag 6).

En vigtig samarbejdspartner for den udviklingshæmmede er pædagogen, som i interaktionen formår, at få borgeren til at opleve sig respekteret som voksen og som medborger. I forhold til de rettigheder og muligheder der findes, kræves en stor pædagogisk indsats i støtte og vejledningen af den voksne udviklingshæmmede, og det fordrer viden og indsigt i, hvor man kan søge informationer til borgers bedste. I dialogen er det vigtigt at skabe rum til, at den udviklingshæmmede gennem refleksion finder de løsninger der findes bedst i situationen. (www.århus.dk)

Når det pædagogiske arbejde skal foregå på brugerens hjemmebane, er det indsatsen omkring at fremme individets muligheder for at lette den daglige tilværelse og forbedre livskvaliteten, der er fokus. Når vi træder ind i brugerens hjem, er det ikke længere et offentligt rum, men et rum der er privat og hvor selvbestemmelsen ikke er til diskussion, men en rettighed. Den relation der skal opbygges her, skal være en relation der giver pædagogen mulighed for at udøve sit virke og samtidig skal brugeren stadig føler sig som "herre i eget hus" (Rothuizen 2001:72) Det vil sige at det er brugeren der administrere husreglerne, men samtidig er der en magtposition der skal afklares da pædagogen naturligvis har sine normer med sig, og især hvis det er ny relation der skal opbygges vil det være gennem forhandlinger forholdet kan afklares. Dette vil typisk være i forhold til de normer som pædagogen selv har med sig. I denne fase hvor relationen opbygges skal der trækkes på både etiske overvejelser og personlige sociale egenskaber. Et fiktivt eksempel herpå kunne være:

Pædagogen får tilbudt en kop kaffe hos en af beboerne, men koppen er beskidt. Pædagogens norm siger, at hun ikke vil drikke af koppen, medmindre den er ren. Derfor vasker hun den selv af og forklarer at det er fordi den er beskidt, og så ved beboeren at det betyder noget at koppen er ren, for ellers vil andre måske afslå en kop kaffe og ikke komme på besøg.

På den måde er der nogle vaner som man ikke kan se bort fra, fordi man er i et professionelt forhold. At byde på kaffe er en almindelig situation når nogen kommer i ens eget hjem, men samtidig støtter og opfordrer pædagogen borgeren til at skylle og vaske kopperne mere omhyggeligt af, og måske husker beboeren, at det har betydning for gæster, at koppen er ren. På denne måde er det også et eksempel på at der både gives og modtages omsorg fra begge parter.

8.3 Medbestemmelse

Ved medbestemmelse er retten til at bestemme delt med andre. Her er det typisk at forhandle og indgå kompromisser, deltage i beslutninger og dermed have direkte indflydelse på hvordan, og hvad der skal ske i fællesrum, brugerråd, valg handlinger osv. (www.århus.dk)

Via vores fænomenologiske og hermeneutiske tilgang i feltarbejdet, er vi *skubbet* videre til nye forståelser for, hvordan man kan gribe begrebet medbestemmelse an. I Assens Kommunes plejeboliger "Holmely", som arbejder ud fra Eden principperne, valgte man at gå nye veje da en ny leder skulle ansættes. Beboere, pårørende og de frivillige var et naturligt valg at spørge om hvad de forventede af en ny leder.

"Det her er jo ikke lederens eller medarbejdernes hjem – men beboernes, og de skal bestemme over eget hjem og liv. Derfor tog jeg en runde på Holmely hvor jeg spurgte beboerne om, hvad de gerne ville have af kompetencer hos en leder. Og det har været godt at mærke deres engagement, fortæller Kitt Lysen Pedersen, funktionsleder for plejeboligerne i Assens Kommune". De pårørende blev også inviteret til en snak. *Det har gjort, at jeg i dag kan sætte et ansigt på lederen og på mine forventninger, siger Ellen. hvis mor er beboer på Holmely.* Sammen med Ellen kom også beboerne Bodil og Henry med i ansættelsesudvalget. Sammen godkendte de stillingsopslaget, var med til at vælge blandt ansøgerne, og var naturligvis med til samtalerne. – *"Vi er stolte over at have været med, men følte også et vist ansvar. Det er ikke ligegyldigt, hvem der bliver leder, og der er jo forskel på ansøgerne, så det kan være svært at vide, hvem der er bedst, siger Bodil".* Men hverken Bodil eller Henry var i tvivl:- Lederen skal være synlig. Hun skal komme og drikke kaffe sammen med os." *Og er det vigtigt, at man kan tale med hende og få et ord indført, fastslår Henry". – "Ja, for hun har jo et medansvar for, hvordan vi har det, og hvordan de næste beboere vil få det, supplerer Bodil".- "Jeg synes, det er vigtigt at vide, hvad der foregår her. Og gennem den her proces har jeg fået en indsigt i, hvordan arbejdet fungerer på Holmely, og at medarbejderne gør alt, hvad de kan i dagligdagen, siger Ellen".* Der er ingen tvivl hos hverken Kitt, Ellen, Bodil eller Henry om, at det er det helt rigtige valg, de har truffet. Og for Bodil og Henry har processen betydet et nyt venskab – nemlig med hinanden" (bilag 10).

I dette oplever beboerne og familien at have medbestemmelse og indflydelse på eget liv, hvilket er en stor del af den kvalitet Eden tilskriver hverdagslivet. Ifølge Eden principperne spiller samhørighed, at være aktiv og spontan og have glæde i sin hverdag med til at eliminere de 3 plager.

I dag bruges livskvalitetsmålinger ofte i forbindelse med, hvordan tiden prioriteres, og dette specielt inden for social – og sundhedsverdenen. Det er blevet en almindelig opfattelse, at de økonomiske ressourcer i samfundet er begrænset, og derfor også betyder, at der først og fremmest skal hjælpes hvor det ”bedst kan betale sig”. På denne måde risikere vi, at livskvalitetsbegrebet bliver misbrugt, hvis der er tale om subjektiv og objektiv livskvalitet, som noget der kan måles og vejes. (Lenau2007:8)

9.0 Livskvalitet og stjernestunder (fælles)

Siri Næss, norsk samfundsforsker opfatter livskvalitet som psykologisk og individcentreret. Hun vælger at anskue livskvalitet som det at have et godt liv, at det er de subjektive forhold i livet der er gældende og ikke hvad der kan måles og vejes eller beskrives objektivt. Grunden til, at vi mener Siri Næss’ definition netop er interessant at se nærmere på, er hendes måde at anskue, hvordan livet kan opleves som godt for alle samfundsgrupper, og specielt hvordan vi kan relatere forståelsen livskvalitet med det pædagogiske arbejde omkring vores målgruppe. Hun opstiller fire hovedgrupper, som alle er vigtige for begrebet livskvalitet og mener at mennesket har højere livskvalitet i jo højere grad mennesket er; *aktivt, har samhørighed, har selvfølelse og har en grundstemning af glæde*. (Ibid:26-27)

Når hun definerer *aktiv*, vil det sige at have *livslyst*. At have appetit på livets udfordringer og engagere sig i noget udenfor sig selv- en interesse man føler er meningsfuld. At have frihed til at vælge og opleve at have kontrol, uanset hvilken handling det drejer sig om – at bruge og udvikle sine muligheder og evner.

At have *samhørighed*, vil sige at have *gode mellem menneskelige relationer*, her vil det sige at have mindst ét godt, nært og varmt forhold til en anden person, at have et tilhørsforhold og fællesskabsfølelse i forhold til en gruppe mennesker.

At have *selvfølelse*, vil her sige at have *det godt som det menneske man er*, at føle man mestre og være tilfreds med egen indsats. Ikke føler skyld og skamfølelse, men acceptere sig selv og egne normer.

At have en grundstemning af *glæde*, vil sige at have *rige og intense sanseindtryk af skønhed*, at individet er åbent og modtagelig over for den ydre verden, føler en samhørighed med naturen og at livet er givende og rigt og sjældent føler tomhed, ubehag, smerte eller nedtrykthed(Ibid.).

Ejner, beboer på Odensevej: *"Jeg har mine blomster, som jeg bruger meget tid på, trods det at jeg sidder i kørestol. Det er det jeg går op i og snart får vi et drivhus i haven, så jeg kan få alle mine stiklinger ud. Jeg har snart ikke mere plads her inde i lejligheden Det er Tove der har fået det i stand. Blomsterne kommer jo os alle til gode"*.

Her oplever vi at Ejner føler sig betydningsfuld og trods hans handicap, mestre han at give sin dagligdag indhold og er glad og tilfreds.

Dette er altså de bløde sider i tilværelsen, som ikke kan måles og vejes. Livskvalitet og stjernestunder kan være alt lige fra at mestre de små ting, som at kunne bruge en selvbetjening til at rulle gardinerne op og i, når man ligger hjælpeløs i sengen og pludselig selv kan pga. teknologien der gør det lettere, til stjernestunder som Ejners, der giver glæde og eksemplet viser også at ønsker og drømme bliver anerkendt, ved at søge midler, så Ejner og hjemmet får et drivhus til Odensevejs beboere.

Samtidig er foretagsomheden også her sat i spil, da motivation og initiativet til et drivhus bliver realiseret. Desuden har Ejner trods sit handicap, oplevet via sin aktivitet med planterne, det vi kan definere som self-efficacy. Oplevet self-efficacy, er en teori om et menneskes egen vurdering af evnen til at yde på foreskrevne niveauer i forskellige aktiviteter, der påvirker deres liv. Den canadisk-amerikanske psykolog, Albert Bandura er ophavsmanden bag teorien, og har man en stærk følelse af efficacy, medvirker dette til at vanskelige opgaver opfattes som en udfordring, og har individet en gang oplevet at udfordringen mislykkedes, starter de forfra med nye opstillede mål for at opfylde dem. Personer med lav efficacy, tvivler derimod på egne evner og deres ambitionsniveau er lavt og de undgår vanskelige opgaver. Disse mennesker har svært ved at genvinde troen på egne evner (Bandura2012:16)

Skal vi i det pædagogiske arbejde i på Huset Vintervej, arbejde med løsningsforslag til at skabe stjernestunder for borgeren, er det vigtigt at pædagogen har høj self-efficacy, er kreativ og ikke giver op, men hele tiden opsøge nye muligheder og forståelse for at løse de opgaver og særlige udfordringer der er i forhold til vores målgruppe, og at foretagsomheden er prioriteret højt.

Stjernestunder kan altså for os sidestilles med livskvalitet. Stjernestunder er alt det der giver mennesket et øjeblik lykke, her og nu, men også de der bliver iboende og udvikler mennesket. Fra vort feltarbejde har vi mange eksempler på stjernestunder, der har givet os et nyt syn på glæde og lykke samt hvor vigtigt det er at kigge på den gruppe du har med at gøre, og hvilke behov de har her

og nu, at det er dem der bestemmer og er medbestemmende. Følgende eksempler vidner om stjerne stunder og hvor forskellige de kan være som disse eksempler illustrerer:

Beboeren fra Vestereng, der har sine små stjernestunder om morgenen med kokken, hvor de spiser morgenmad, læser avis og taler om nyhederne inden de gennemgår dagens menu, som beboerne også er med til at stå for. Desuden har han sit eget lille morgenritual, nemlig at få et glas gammel dansk inden dagen for alvor starter.

Eller

"Vi har haft en beboer der levede i 3 mdr. af Hansen is og rød saftvand, fordi det var det eneste hun ville have. Køkkenet går langt for at højne livskvaliteten og opfylde borgers ønsker (...)

Eller

"Nogle vil have varm mad aften, ikke noget problem. En der spiser om natten, ikke noget problem, en borger havde lyst til rødvin og rejemadder kl. 02, det fik hun da"

Eller

"Vi havde en beboer der ikke selv kunne hælde vand op i sit glas, da kanden var for stor og tung. Så fik han en mindre kande og kunne selv".

10.0 Konklusion (fælles)

Dette projekt "Huset Vintervej", er et innovationsprojekt der er sat i værk af Bocenterchef Kirsten Haubro Andersen, for at få undersøgt og udviklet et koncept for ældre udviklingshæmmede på baggrund af Eden Alternatives. I dette koncept er det for de udviklingshæmmede, hvilket på alle områder kræver et dyberegående kendskab til begge områder. I gennem vort feltarbejde, har vi erfaret at Eden Alternative *er* et koncept og repræsenterer et alternativ til den traditionelle kultur, inden for ældreplejeområdet, udviklet af Dr. William H. Thomas. Ifølge Eden lever og bor man i enklaver og har sin egen kultur med positiv og omsorgsfuld nærvær med andre voksne, dyr og planter. Herved opstår der hverdagsmiljøer, hvor livet er værd at leve, trods handicap, alder og boform. Selve filosofien er forankret i at alderdommen bør være en periode med stadig udvikling og forløb med vækst, for at undgå de tre plager ensomhed, kedsomhed og hjælpeløshed.

Skal en ny kultur -som Eden Alternative er, implementeres i Huset Vintervej, kræves det at KHA allerede nu sender visionen til høring og hurtigst muligt får iværksat forandringsprocessen hos de

medarbejdere hun allerede nu ved skal være en del af Huset Vintervej, eller hurtigst muligt får ansat de ønskede medarbejdere, så de kan få filosofien grundlagt og være kulturbærer af konceptet. Dette kræver en synlig ledelse, der med det overordnede ansvar skal bringe denne kulturændring i den ønskede retning. En Eden koordinator vil samtidig være at foretrække, da ledelsen skal tage sig af det administrative og koordinatoren har en aktiv motiverende rolle til at skubbe medarbejderne i den rigtige retning og understøtter udviklingen samt intentionerne i Edens Alternatives filosofi.

For kommende borgere på Vintervej er det en rettighed og et krav at være demokratisk deltagende, i det omfang man selv formår eller med støtte fra familie og medarbejdere til at opnå selvbestemmelse og medbestemmelse. Som fx i eksemplet med Ejner fra Bofællesskabet Odensevej, der trods et handicap, selv har formået at få optimalt ud af sin hverdag, ved at beskæftige sig med planter og glæde andre. Samtidig har han med hjælp fra teamlederen fået et drivhus til bofællesskabet via en fond og de øvrige medarbejdere bidrager med pletter hjemmefra, så Ejner kan fortsætte med sin hobby. På denne måde er Ejner betydningsfuld, han bidrager til fællesskabet og igennem disse bløde værdier opnår han livskvalitet og stjernestunder. Livskvalitet og stjernestunder har medarbejderne bidraget til, ved at være opmærksomme på at selvbestemmelse - og medbestemmelsesretten bliver opretholdt, samt ved at være foretagsomme.

Innovationsprojekter inden for det offentlige handler om at ideer omsættes til praksis, så de skaber merværdi i form af nye serviceydelser, processer, organisationsformer mv., samt at den offentlige innovation målrettet satser på at skabe noget nyt – at det er forskellen, der gør en forskel. Resultaterne af innovation kendes ikke på forhånd, da innovation ifølge Kirketerp er selve processen der foregår mellem ideen udspringer til selve foretagsomheden er iværksat. Foretagsomhed er, når ideen er iværksat, så den har værdi for andre. Skub-metoden er den metode der transformere tanke til handling og understøtter foretagsomheden, og derved bliver individet i stand til at iværksætte forandrende handlinger der har værdi for andre, som vi også selv bl.a. har benyttet i denne proces, for at nå i mål med et koncept for Huset Vintervej. Denne metode vil også være brugbar for KHA for Huset Vintervej, for at iværksætte forandringsprocessen allerede nu.

Som pædagoger kan vi fremme betingelserne og grundlaget for det gode hverdagsliv, ved at være autentiske i vores tilgang til borgeren, at være opmærksomme på at for megen omsorg kan udløse tillært hjælpeløshed, at kedsomhed og ensomhed kan afhjælpes ved fortsat aktiv deltagelse i hverdagslivets gøremål og herved vedligeholde de iboende ressourcer hos borgeren.

Vi mener at vi skal væk fra det institutionsprægede, at der skal være et tværfagligt mix af medarbejder og sidst men ikke mindst, demente- ikke demente, skal bo sammen, ligeså vel som udviklingshæmmede med eller uden downsyndrom bor under samme tag.

11.0 Perspektivering (fælles)

Vestereng er et godt eksempel på hvordan man bør have det i den tredje alder, handicappet eller ikke handicappet, Eden eller ikke Eden. Vestereng ligner meget Eden, eller som Trine udtrykker det: ” *Eller også ligner Eden Vestereng*”. Ja, med nogle justeringer kunne Vestereng forveksles med Eden Alternative Bofælleskabet Odensevej. Ser vi på de to bofælleskaber, er der dog den væsentlige forskel, -at Vestereng er med ældre udviklingshæmmede og demente udviklingshæmmede – vores målgruppe, og på Odensevej for almene ældre borgere, med mindre handicaps og demens.

Thyra Frank har fornylig udtalt i tv-programmet NÆRKONTAKT på DR2, at hun ikke selv ønsker at blive beboer på et plejehjem ” *Jeg personlig har ikke noget ønske om det. Jeg vil gerne blive ved med at være mig hele livet, og jeg ved hvor let man kan komme ind og blive afhængige af andre og andres tanker og ideer om, altså mennesker, der måske tror de ved hvad er bedste for Thyra*”.

Er dette en indikator for et behov for innovativ tænkning på ældreområdet? Det kunne det stærkt tyde på og ville en blanding af Vestereng og Eden Odensevej, kunne føre til den kulturændring der er tiltrængt på dette område og specielt området for ældre udviklingshæmmede, hvor der i dag ikke generelt forefindes mange bofællesskaber for målgruppen? Mange borgere med udviklingshæmning bliver i dag ældre, og derfor vil det være på tide, at ændre den politiske tilgang indenfor dette felt.

På Vestereng har de det tværfaglige mix af medarbejdere, hvilket de ikke har på Odensevej, da de har overvejende sundhedsfagligt personale, men her har de Eden koordinatore til at sparrer med medarbejderne i forhold til aktiviteter. Kunne det her tyde på at der skal mere fokus på ældrepedagogikken i pædagoguddannelsen?

Thyra Franks hjertebarn plejehjemmet Lotte, har for os danskere altid stået som ”det eksemplariske” og der hvor vi alle gerne ville blive gamle. Kunne alle blive gamle på en værdig måde? Har vi set multietniske bofællesskaber/plejecentre i Danmark? Skal vi have en kulturændring i vores tilgang på alle områder, skal undervisningen på uddannelsesinstitutionerne opkvalificeres både indenfor det sundhedsfaglige område og det pædagogiske område.

Vi anbefaler Eden Alternative med en portion Vestereng oveni. Det gør vi fordi Eden Alternative er et koncept der virkelig vil menneskets bedste og alle der arbejder efter konceptet er vi sikre på kun kan blive et bedre menneske.

12. 0 Kildehenvisning

Bøger:

Bergholt, Lars, Kallesøe, Hanne Kathrine (2014): *"Innovation i uddannelse og profession"*, Forfatteren og Frydenlund, 1. udgave, 1. oplag, 2014

Bisgaard, Erik, Geertsen, Karin, Skov, Anne, Wehner Klaus (2010): *"Ældre Udviklingshæmmede, Vidensindsamling i danske kommuner"*, JYFE og Servicestyrelsen 2010 (www.servicestyrelsen.dk)

Boeriis, Villadsen, Ann, Enemark, Knudsen, Charlotte (2013): *"Pædagogens arbejde med kommunikation og æstetiske lærerprocesser med voksne udviklingshæmmede på højskole, med fokus på spisekultur"*, DKK-Pædagoguddannelsen JYDSK, 2013

Brinkmann, Svend, Kvale, Steiner (2008): *"Interview, introduktion til et håndværk"*, 2. udgave, 2. oplag, Hans Reitzels forlag, 2009

Brinkmann, Svend, Tanggaard Lene (2010): *"Kvalitative metoder, en grundbog"*, 1. udgave, 1. oplag, Forfatterne og Hans Reitzels Forlag, 2010

Glasdam, Stinne (2011): *"Bachelorprojekter inden for det sundhedsfaglige område-indblik i videnskabelige metoder"*, 1. udgave, Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, 2011

Højholt Andy (2009): *"Den tværprofessionelle praktiker"*, 1. udgave, 3. oplag, Hans Rietzels forlag og forfatteren.

Lenau, Henriksen, Bjarne (2007): *"Livskvalitet – en udfordring"*, 2007 Bjarne Lenau Henriksen og Gads Forlag, 2. udgave, 1. oplag.

Juul, Jensen, Jytte (2009): *"Pædagogen som social netværksarbejder"* 1. udgave, 1. oplag, forlaget Academica og forfatteren, 2009

Krogh, Hansen, Helle (2009): *"Hele livet - og døden med" I: "Pædagog i en mangfoldig verden"* af Niels Mors og Susanne Idun Mørch, 1. udgave, 2. oplag, forfatterne og Hans Reitzels forlag 2009

Larsen, Ann Kristin (2010): *"En enklere metode, vejledning i samfundsvidenskabelig forskningsmetode"* 1 udgave, Akademiske forlag, 2010

Mørch, Susanne Idun (2009), *"Individ, institution og samfund"* 1. udgave, 3. oplag Århus, forlaget Academica Århus 2007

Mørch, Susanne Idun (2004): *"Pædagogiske praksisfortællinger"*, Forfatterne og Systime Academic 2004, 1. udgave, 1. oplag

Müller, Lars-Paludan (2004): *"Arbejdsorganisation og ledelsespsykologi"* 1. udgave, 1. oplag, Frydenlund grafisk og forfatteren

Rasmussen, Trine (2008): *"Kulturforståelse i det pædagogiske arbejde"*, I: Hamre, Bjørn og Høyer, Bodil (red): *"Pædagoguddannelsen på tværs"*, Frydenlund og forfatterne 2008, 1. udgave, 3. oplag, 2001.

Rothuizen, Jaap Jan (2001): *"Pædagogisk arbejde på fremmed grund. På vej mod en ny forståelse af pædagogisk faglighed og praksis"*, 1. udgave, 1. oplag 2001, Jan Jaap Rothuizen og Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag A/S, København 2001

Skaarup, Inge-Marie (2009): *"Pædagog og samfund" I: "Pædagog i en mangfoldig verden"* af Niels Mors og Susanne Idun Mørch, 1. udgave, 2. oplag, forfatterne og Hans Reitzels forlag 2009

Vestergaard, Ebbe (2005): *"Pædagogisk filosofi – en grundbog"*, 1. udgave, 2. udgave, forfatterne og Hans Reitzels Forlag, 2005

Tidsskrift:

Bandura, Albert (2012): *"Self-Efficacy"* I: *"Kognition og pædagogik, Foretagsomhedens pædagogik"*, Nr. 83 Marts 2012, 22 årgang.

Kirketerp, Anne Linstad, Knoop, Hans Henrik (2012): *"Foretagsomhedens psykologi"* I: *"Kognition og pædagogik, Foretagsomhedens pædagogik"*, Nr. 83 Marts 2012, 22 årgang.

Kirketerp, Anne Linstad, Knoop, Hans Henrik (2012): *"Foretagsomhedspædagogik og skubmetoden"* I: *"Kognition og pædagogik, Foretagsomhedens pædagogik"*, Nr. 83 Marts 2012, 22 årgang.

Sarasvathy, D, Sara (2012): *"Hvad gør entreprenører entreprenørielle"* I: *"Kognition og pædagogik, Foretagsomhedens pædagogik"*, Nr. 83 Marts 2012, 22 årgang.

Artikler: alle sider opdateret d. 10-06-2014

ViPU Viden 8. årgang · nr. 2 · juni 2006

<http://politiken.dk/indland/ECE69226/mangel-paa-plejehjem-til-udviklingshaemmede/>

PDF: alle sider opdateret d. 10-06-2014

<http://www.aarhus.dk/~media/Subsites/CSUVirksomhedsplaner/Filer-til-download/Faelles-maalsætninger/Personale---hoejt-fagligt-niveau-og-inddragelse-af-netvaerk/Ramme-for-Brugeridragelse-og-Medborgerskab-VH.pdf>

<http://sm.dk/publikationer/livskvalitet-og-selvbestemmelse-pa-plejehjem>

<http://www.effectuation.org/sites/default/files/documents/effectuation-3-pager.pdf>

<http://www.aarhus.dk/~media/Dokumenter/Borgmesterens-Afdeling/HR-og-Integration/Handicappedet/aarhus-for-alle---aarhus-kommunes-handicappolitik.pdf>

Internetsider: alle sider opdateret d. 10-06-2014

<http://www.sm.dk/Temaer/sociale-omraader/Handicap/Dag-og-botilbud-voksne/boliger-til-voksne/Sider/Start.aspx>

<http://www.socialstyrelsen.dk/handicap/udviklingshaemning/om-udviklingshaemning/et-historisk-blik>

http://www.oligo.dk/ViPU_Viden/Udgivelser/vipu_0301.aspx (ViPU Viden nr. 3, 2001)

<http://www.socialstyrelsen.dk/handicap/udviklingshaemning/om-udviklingshaemning>

www.livsverden.dk/livsfilosofi

http://www.denstoredanske.dk/Sprog,_religion_og_filosofi/Filosofi/Filosofi_i_1800-_og_1900-t./det_eksistentielle

[http://www.denstoredanske.dk/Sprog%2c_religion_og_filosofi/Filosofi/Filosofi_og_filosoffer_-_1900-t./f%3%a6nomenologi/f%3%a6nomenologi_\(F%3%a6nomenologisk_sociologi\)](http://www.denstoredanske.dk/Sprog%2c_religion_og_filosofi/Filosofi/Filosofi_og_filosoffer_-_1900-t./f%3%a6nomenologi/f%3%a6nomenologi_(F%3%a6nomenologisk_sociologi))

[http://www.denstoredanske.dk/Sprog, religion og filosofi/Filosofi/Filosofi og filosoffer - 1900-t./socialkonstruktivism](http://www.denstoredanske.dk/Sprog,_religion_og_filosofi/Filosofi/Filosofi_og_filosoffer_-_1900-t./socialkonstruktivism)

<http://sm.dk/filer/arbejdsomrader/handicap/fns-handicapkonvention.pdf>

<http://www.assens.dk/Aeldre-amp-Pension/Hvor-kan-jeg-bo/Eden-Alternative-i-Assens-Kommune.aspx>

<http://www.edendenmark.dk/>

<http://vestereng.svendborg.dk/bosteder/vestereng>

www.vestereng.com

<http://shop.socialstyrelsen.dk/products/aeldre-udviklingshaemmede-vidensopsamling-i-danske-kommuner>

<http://www.oligo.dk/Udviklingshaemning.aspx>

<http://www.videnscenterfordemens.dk/statistik>

<http://www.socialstyrelsen.dk/viso>

<http://www.socialstyrelsen.dk/aeldre/demens/tema-om-udviklingshaemmede/>

<http://www.edendenmark.dk/Las-mere...-TRYK-HER/filosofiens-historie.html>

DVD:

Niels Haunstrup-Suzuki, DR1 2006: "*Ildsjæle: det er aldrig for sent*", 2006

Vi erklærer på tro og love at vi selvstændigt har udarbejdet dette bachelorprojekt

Århus, juni 2014

_____
Ann Boeriis Villadsen (168501)

_____
Charlotte Enemark Knudsen (168513)

APPENDIKS

- Bilag 1 Tak
- Bilag 2 Supplerende og uddybende projektbeskrivelse af Jan Thomsen
- Bilag 3 Projektbeskrivelse og interviewspørgsmål af Ann Villadsen og Charlotte Knudsen
- Bilag 4 Karin Dahl, Eden Denmark, transskriberet interview af Ann Villadsen og Charlotte Knudsen
- Bilag 5 Anne Linstad Kirketerp, transskriberet interview af Kim Kløverhus Jørgensen, Master i lærerprocesser, VIAUC, Jydsk.
- Bilag 6 De 4 Livsarenaer
- Bilag 7 Trine Bay Isager, Vestereng, transskriberet interview af Ann Villadsen og Charlotte Knudsen
- Bilag 8 Eden Alternative, Eden koordinator, Assens kommune
Gruppeinterview, transskriberet af Ann Villadsen og Charlotte Knudsen
- Bilag 9 Beskrivelse af Eden koordinator
- Bilag 10 Solstrålehistorien fra Holmely, Assens Kommune
- Bilag 11 De 10 principper fra Eden Alternative